

1.
2.
3a
4.
5.
6.
7.

1698

1. Habichtshornius, Andreas Theodorus: De conjugio cler.
vicorum.
2. Kleinius, Johannes: De praesentia matris.
sui in concursu decorum. Rec. 1743
- 3a, b, c Kleinius, Johannes: De praerogativa pueri.
pam. S. R. L. 3 Sampl. 1743: 1756.
4. Klein, Johannes: De probatore, quae fit per
libros mercatorum.
5. Klein, Johannes: Quoniam juriscum judicialis
causarum confessionis, se ex nefario cum
satana coita prolem suscepisse humanam.
6. Raphaelius, Georgius: Jus naturale disputativum.
7. Schöpffer, Johannes Theodorus, sac. jur. Decanus: Programma,
quo ad solennem doctorem Concilii Nordendae Unitat.

1698

8. Schaefferus, Tractatus Trachinus: 70 partes oculi nostri
2 Suppl.

9. Schaefferus, Tractatus Trachinus: 11 recentate con-
sensus patrum in rebus hinc hinc. - 2 Suppl.

10. Schaefferus, Tractatus Trachinus: De virtute Desertore.
1 Suppl. 1698-1736.

11. Klein, Matthias. Fasciculum conclusionum
theorico-practicarum de delictis

22. Mr. Schaffer, 22. Jan. 1871. 10. 10. 1871.

10. 10. 1871. 10. 10. 1871. 10. 10. 1871.

1271.

IOHANNIS KLEINII

I. V. D. ET PANDECT. P. P. SERENISSIMI PRINCIPIS MEGAP.
CONSILIARII INTIMI, NEC NON CANCELLARIAE
IVSTITIAE, AC CONSISTORII DVCALIS DIRECTORIS
ATQVE ACAD. PATRIAE RECTORIS

COMMENTATIO IVRIDICA
DE

PRAEFERENTIA
MATRIMONII
IN CONCVRSV DVORVM

Best 1698
2
19/

Wer von beyden in Rechten den Vor-
zug habe, da sein Ehegatte sich an zween
zugleich verheyrathet hat?

Reg. d. gloss

I E N A E
EX OFFICINA SCHILLIANA MDCCXLIII.

I. N. I. C.
COMMENTATIO IVRIDICA
DE
PRAEFERENTIA MATRI-
MONII IN CONCVRSV
DVORVM.

CONSPECTVS.

Monogamiam Bigamiae praefendam esse, probatur
ex variis huic annexis incommodis, beneque mul-
tis Bigamorum querelis. §. I. II.

Poenae Bigamiae, quae gladii est, subiicitur ratio. §. III.
Iuxta Const. Carol. Crim. Bigamia species est Adul-
terii. §. IV.

Motum dubium contra totam Dissertationem resolvitur,
et summa totius Meditationis sistitur. §. V.

Quaestio: Vter ex duobus praeferri Coniugibus debeat,
tunc, quando vel ex errore, vel ex necessitate Vtrique

eadem

A 2

*eodem Vna nupta est tempore, determinatur duplici
REGVLA. §. VI.*

*Quarum PRIMA haec est: Quoties primum matri-
monium nondum est legitime dissolutum, toties
in concursu duorum huic cedit matrimonium,
postea cum alio contractum. §. VII.*

*EXEMPLVM PRIMVM Regulae exhibet §. VIII.
Eiusque septem rationes. §. IX.*

*Secundum Matrimonium non iure contractum, primo,
iure adhuc valido praeferrri non potest. §. X.*

*Neque sola litterarum intermissio, neque quinquennii
absentia, proterus inferunt, absentiam Mariti ab ini-
tio non malitiosam, ex postfacto degenerasse in
malitiosam. §. XI.*

Secundus Regulae Casus subiicitur §. XII.

*Eiusque, pro praeserentia prioris matrimonii decisi, ex-
hibentur quatuor Rationes. §. XIII.*

*Tertium & Quartum Regulae Casum sistit §. XIV.
XV.*

Quintus Regulae Casus exhibetur. §. XVI.

Casus Sextus Regulae recensetur. §. XVII.

*Casus Regulae Septimi, quo Christianus apud Turcas,
aliasque Barbaras Gentes per multos annos absque ul-
la redemptionis spe captiuus detentus, opeque Faemi-
nae, secundus nuptiis sibi copularae, liberatus, do-
mum reuertitur, priorem adhuc viuam deprehendens
Vxorem, tres diuersi subiiciuntur Decisiones & prae-
iudicia §. XVIII.*

*Prima Decisio fauet Vtrisque Vxoribus, quas simul
reti-*

retinuisse Comitem Glichensem, monstrat. Secunda Decisio praefert posterius matrimonium, cuius exemplum exhibet. Tertia vero Decisio patrocinatur priori Vxori, eique soli suum restituit Maritum, repulsa penitus à Connubiali consortio superinducta. Secunda Vxore, Cuius exemplum in Nicolao Blattenhardo Eslingenfi exhibet. Huic nostrum adiicimus calculum, moti rationibus, quas recenset §. XIX.

Recensentur Ddres, qui sententiae, priori matrimonio, nondum legitime dissoluto, in concursu duorum fauenti, patrocinantur; subiicitur Statutum Hamburgense clarum praefatae decisioni lucem affundens. §. XX.

Annectitur Casus Regulae Octauus notabilior insignis cuiusdem Impostoris, Arnoldi Thiel, vero Marito Dn. de Guerre detecta fallacia, legitimam Vxorem suam Bertrandam, misere deceptam, restituere coacti §. XXI. XXII.

Proponitur quaestio: Vtrum, sicuti maritus erroneo mortis nuncio deceptam, alterique secundis nuptiis copulatam redux recipere volens potest Vxorem, ita eandem etiam inuitus recipere cogi iure possit? §. XXIII.

Ad obmoram Notu. II7. c. II. posthabita Excell. Dn. Stryckii explicatione, respondetur. §. XXIV.

Extra ordinem puniendi sunt novi nupti, post adeptam de vita absentis prioris Coniugis scientiam, corpora adhuc miscentes. §. XXV.

Ad L. pen C. De Pactis responderetur §. XXVI.

Spretis cunctis contumaciae coercendae remediis, si recipere nolit redux. Maritus Vxorem suam, alii inter-

rim ex errore nuptam, pro malitioso recte habetur Desertore, posteriori matrimonio ex hoc capite reconualescente. §. XXVII.

Liberi ex posteriori matrimonio nati legitimi censentur, etiam illo casu, quo illo dissoluto, Coniux ad priorem iussa est redire Maritum. §. XXVIII.

Liberi ex istiusmodi Matrimonio post contractam de vita absentis Coniugis prioris vtrinque scientiam nati, pro adulterinis habentur, neutri Parentum successuri. §. XXIX.

Maritus posterior principaliter solus, eoque non sufficiente, Vxor in Subsidium alere tenetur natos, ex putatio hocce Matrimonio liberos. §. XXX.

Quibus casibus Prius praefertur posteriori matrimonio, propria tamen minime licet autoritate secundae nuptae ad priorem redire Maritum. §. XXXI.

Dissoluto posteriori matrimonio, separato ad novas pergendi nuptias non est deneganda facultas. §. XXXII.

Transitus iam fit ad alteram Meditationis partem, quae expeditur sequenti Regula: Quoties Prius Matrimonium legitime est dissolutum, toties Posterior Maritus retinet Vxorem, olim alii nuptam, eius restitutionem frustra vrgente Priori Marito. §. XXXIII.

Prae iudicium Consistorii Electoralis ac Ducalis Meininger-Hennebergici pro illustranda Regula, §. 33. tradita subiicitur. §. XXXIV.

Sine iusta causa, vel non iusto modo Dissoluens pri-
us

us Matrimonium Iudex, legitime processisse dici non potest. §. XXXV.

Malitiosa desertio duplex est. Alia ab initio, Alia ex postfacto talis. An ab initio desertio non malitiosa degenerare ex postfacto possit in malitiosam, & quo casu? vide. §. XXXVI.

Subiicitur notabilis Casus, in quo post multam Consistorialium disceptationem, tantum per sententiam, ab Extraneis petitam, in Consistorio Megapolensi Matrimonium posterius, posthabito priori, validum est declaratum, viut redux Maritus, bona Vxoribus gratia Coburgum petendi natalitii documenti caussa profectus, probare paratus fuerit, se nec ab initio neque ex postfacto vnquam animum deserendi Vxorem habuisse, sed inuitum in Hungariam contra Turcas conductum, abfuisse, omni ad Vxorem scribendi occasione sibi deficiente. §. XXXVII.

Saepe malitiae accusans maritum ipsamet malitiosa, & dolosam sui desertionem crepans, ipsamet eundem dolose deseruisse deprehenditur Vxor. §. XXXVIII.

An ob praesumptam ex postfacto Deserentis malitiam, priori matrimonio legitime dissoluto, adhuc posterius praeferri debeat, priori marito malitiae praesumptionem liquido elidere valente, suamque sibi restitui Vxorem urgente? §. XXXIX.

Marito absente a reditu suo probaturo, abfuisse omnem Vxorem deserendi animum, Iudex, ne vel priori, vel posteriori marito, pendente super praeferentia lite, fiat iniuria, sequestare interim debet Vxorem. §. XL.

Subiicitur Excusatio in fine.

§. I.

§. I.

MONOGAMIAM, prudentissimae *SVMMI NV-
MINIS* primacuae coniugii institutioni ex asse
conuenientem, BIGAMIAE, impio *Lamecho*
Auctore, teste sacra pagina *Gen. 4. vers. 19.*
primum adiuuentae, merito praefendam es-
se, facile largientur, qui varia *huius* incommoda, inter-
que illa imprimis *Zelotypiam* plurium Vnius Mariti *Vxo-*
rum inter se, earumque liberos, quietem domesticam
misere turbantem, ipsumque maritum non raro vehe-
menter angentem, penitus inspexerint, quique multiua-
riis *Bigamorum* querelis difficillimos, contracti cum plu-
ribus vxoribus vno tempore matrimonii, exitus, ad oculo-
rum fere repraesentantibus, fidem dare nulli dubitauerint.
Vid. MARC. ANT. de DOMIN. de Rep. Eccles. L. 5.
c. 11. n. 3. Dn. PVFFENDORFF. de I. N. & G. L. 6. c. 1. §. 19.
TEXTOR. de I. G. 3. n. 38. STRVV. S. I. C. 1b. 52. &
HOPP. ad §. 6. I. de Nuptijs.

§. II.

Non vacat quidem iam, nec patitur etiam insti-
tuti ratio, multis cumulate congerendis, dictis fidem
conciliare; Sufficiat ex multis vnicum *Euripidem* ex *Histo-*
ria Gentium in scenam produxisse, qui ex permissione *Le-*
gum Atticarum, teste A. GELLIO in *noctibus Atticis* Lib. 15.
c. 20. ipsemet *Bigamus*, propria edoctus experientia, praefatas
Bigamiae molestias aperto ore fatetur, in *Andromache*
hiscæ easdem exprimens verbis:

Nunquam duplicia Connubia,
Collaudauero Mortalium;
Neque binas Matres habentes liberos;
Rixas quidem Domorum.
Tristesque offensas.

Cui si infelici Kantippis, & Mynthonis matrimo-
nio

nio misere afflictum iungere lubeat Socratem, GELL. in *Noct. Att.* L. 1. c. 17. & DIOGEN. LAERT. L. 2. in *vita Socratis*, veritas dictorum magis aplicabitur: Ut taceam ipsa Sacrae Scripturae testimonia, omni exceptione maiora. *Gen. 30. v. 1. seq. Gen. 31. v. 33. & 1. Sam. 1. v. 6.*

§. III.

Cum vero domestica Ciuium mala raro priuatis terminentur parietibus, quin potius in ipsum saepius Reipublicae prorumpant corpus, cui bene esse non potest, Membris quando male est suis, exque Polygamia id plerumque incommodi surgat, vt nimia inde proueniens liberorum multitudo, *Nobilibus Familiis* ad egestatem, *Modicis* vero ad mendicitatem non nunquam reductis, ipsam tandem mole sua Rempublicam sit pessundatura, eam commode euacuandi non semper suppetente occasione: vid. Dn. PUFFENDORFF de *I. N. & G.* Lib. 6. c. 1. §. 19. Laudem omnino merentur maximam, Optimaе Variarum Rerumpublicarum, & imprimis Imperii Romano Germanici Constitutiones, quibus, praecunte gloriosissimae memoriae Imperatore CAROLO QVINTO, *Bigamia* sub gladii poena, ne quidem ad intercessionem prioris vxoris, *Bigamo* Marito culpam condonantis, eique porro cohabitare paratae, remittenda, vid. MOLLER P. 4. *Const. Elector. n. 4.* CLASEN. ad CCC. a 221. CARPZOV. q. 66. n. 39. HAHN. ad *Wes. ff. Ad L. Iul. De Adult. n. 4. Exc.* STRYCK. ad I. E. BRVNN. L. 2. c. 16. §. 1. iung. *Exc.* Dn. PRAESES in *nupera Diss. de Mitigat. Poen. fauore Matrim. contracti p. 33.* cunctis interdicta est imperii Ciuibus. Vid. CCC. art. 121. Vt ita, qui *Veterum Germanorum* (quorum teste Tacito c. 18. *Moribus Germ.* finguli singulis contenti erant *Vxoribus*, perpaucis non *libidine*, sed *Nobilitatis laude* prouocatis, plurium nuptias

B

am-

ambientibus,) laudabilia hic imitari exempla nolint, immoderate libidinis aestum, ac imperium magis, quam prudentiae regulae secuti, hi poenae formidine, ac periculo capitis a plurium matrimoniis, vno tempore inuendis, arcerentur felicissime.

§. IV.

Neque vero arbitrari licet, iusto grauiorem hanc Carolinam esse Ordinationem, solo *Papicolarum*, Nuptias *Sacramentorum* numero adscribentium, irrito innixam principio: cum *iuxta art. 121. CCC. adulterii speciem* praese ferat Bigamia, inuita praepriis priore Vxore contracta, inque illis locis, in quibus *adulteris* imponitur capitis poena, *adulterio leuius* haud punienda; BRVCKNER. *In Dec. Iur. Controu. Matrim. c. 14. §. 27.* THEODORIC. *in Criminal. c. 6. n. 9. ibique alleg. Conf. Exc. Dn. PRAESES in Diss. de Mit. poen. Fau. mat. contract. P. 33.* Frustra omnino poenae acerbitatem crepantibus, delicti huius atrocitatem qui parum pensi habent.

§. V.

Ceterum, cum per haecenus dicta *iuxta Nemefin Carolinam Secundum Matrimonium*, viuo adhuc *primo Coniuge* contractum, ipse dirimat Gladius, laterem loturus forsitan videri poteram, *DE PRAEFERENTIA MATRIMONII IN CONCVRSV DVORVM* verba in praesenti Disputatione facturus, otiose prorsus mouendo quaestionem: *Virius in concursu duorum praeferrri matrimonium debeat, Vxore duobus simul nupta maritis, vel Marito duabus simul copulato vxoribus?* cum vtroque casu vltimum Bigami supplicium omnem praeferentiae contentionem sit felicissime finiturum; At vero, dum *áolo, temerarioque ausu ad secundum*, stante adhuc primo, conuolantes *Matrimonium*, vltore

ultore gladio tantum praesequitur Imperator *CAROLVS QVINIVS*, Bigamo contra illo minime subituro ultimum supplicium, qui falso de morte Coniugis deceptus rumore vel dura coactus necessitate, se a perpetuis vinculis liberandi animo secundam vitae primae superinduxit Vxorem, eo praesens collineabit *Meditatio*, vt inter Variantes Istorum Opiniones, Vtrius his, aliisque similibus casibus, *Primae* scilicet, an *Secundae* Vxoris iustior sit petitio, Vtraque vxore simul Maritum sibi soli adiudicari maximopere urgente? Et an *utramque* retinere Bigamus Maritus possit, an vero *primum* vinculum *posteriori*, aut *hoc illi* praeferrere debeat, hisce lineis exponerem, SVMMI NVMINIS assistentiam, Tuique, LECTOR BENEVOLE, fauorem mihi, ea qua decet, pietate, ac reuerentia stipulaturus.

§. VI.

Non dissuam vero hac id acturus vice, neque operosius inquiram in *Natales*, aut *Originationem Nominum*, Rubricam huius Dissertationis constituentium, certus, consultam horum omissionem, propositi executionem minime esse remoraturam. Neque plus lucis accessurum esse huic *Meditationi* arbitror, si communes ceteroquin Disputantium secutus regulas, *formalem* thematis *Definitionem* ipsi praemitam Tractationi, cum ex proxime dictis, de quonam hisce agere lineis animus sit, fugere neminem possit: Eorum vero omnium loco de eo potius sollicitus ero, vt cunctis hic difficultatibus, certis, iisque tantum *duabus* occurram *Regulis*, easque *Rationibus* firmatas, *Exemplis*, ac *Praeiudiciis* commode illustrem: Sit ergo

§. VII.

REGVLA I. QVOTIES PRIMVM MATRIMONIVM NONDV M RITE, ET IVDICIALITER

B 2

TER

TER DISSOLVTVM EST, TOTIES IN CON-
CVRSV DVORVM HVIC SEMPER CEDIT
MATRIMONIVM, POSTEA CVM ALIO CON-
TRACTVM.

RATIONES Regulae assigno sequentes: Quod
(1.) hoc casu duret adhuc indiuiduum, ac stabile prio-
ris Matrimonii vinculum, ceu quod hodiernis Nostrorum
Consistoriorum Moribus inter viuos non, nili adulterio &
malitiosa rumpitur *Coniugum desertione*. *Matth. 5. v. 32. &*
c. 19. v. 9. iunt. 1. Corinth. 7. v. 15. CHEMNITIVS in Exam.
Concil. Tridentin. Sess. 24. De Matrimonio. can. 6. GER-
HARD. in loc. De Coniug. §. 602. 612. 624. & in Confess. Ca-
tholic. L. 2. p. 3. art. 19. c. 2. HAVEMAN. in Gamalog. L. 3.
Tit. 6. n. 1. D. BAIER. in Compend. Theol. Positiv. P. 3. c. 16.
v. 33. D. MAYER. in Diss. Theol. 3. de Repud. & Diuor. §. fin.
28. NICOLAI de Diuort. P. 2. c. 1. n. 14. RITZEL. in Sy-
nopsi Matrim. c. 8. theor. 4. L. 9. BROUWERVS. d. Iure
Connub. L. 2. c. vlt. n. 7. vide tamen BRVCKNER. in Decis.
Iur. Controv. Matrim. c. 16. n. 1. ibique plena manu citat &
Dn. STRYCK. in Dissert. de Nullitate Matrimonii. tb. 4.

(2.) Quod nondum dissoluto priori matrimonio,
neutri Coniugum fas sit, alium sibi eligere thori socium;
L. 2. C. De Incest. Nupt. L. 18. C. ad L. Iul. de Adult. §. 6. T.
De Nupt. CCC. art. 121. Quin ipso facto contractum poste-
rius matrimonium, ceu contra expressam Legum prohi-
bitionem, ipso iure nullum sit arg. L. 5. C. De Legibus ibi-
que BRVNEM. c. 64. de R. I. in 6. DONELL. 16. c. 13.
vt B. ibique Allegat. Dares. Conf. omnino STRYK. in Diss. de
Nullitate Matrim. §. 11. & GROT. de Iure B. & P. L. 2.
c. 5. §. 11.

(3.) Quod Posteriori Matrimonio ipso iure inutili,
nonnisi inuita Iurisprudencia, & contra saniozem Philo-
sophiam

sophiam vis tribui *possit* vincendi *prius* Matrimonium, omni iure adhuc ratum, validumque. Quod enim nullum est, nullum etiam operari potest effectum, L. 4. §. 6. ff. de Re iud. L. 2. ff. De Autb. Tut. L. 4. C. De legit. hered. MENDEZ. a CASTRO in Prax. Lusitan. L. 3. c. 21. n. 43. & PART. PERETT. Ad Extrau. Ambitiosae De Rebus Eccl. non alien. verb. infringere. n. 4. Neque quicquam iuris agentibus tribuere valet, quod contra legum praescripta gestum est: ROT. decis. 572. n. 9. cum perinde habeatur, ac si omnino factum non esset. FELIN. in cap. illud. n. 5. de Praescript. TIBER. DECIAN. Resp. 10. n. 34. Vol. 1. & THOMING. Dec. 20. n. 14. Imo nullum, & inutile ex pari iudicantur, reique imagine carent, ut loquitur FLAMIN. PARIS. qu. 46. n. 25. de Confidentialia Benefic. Vitale vero per inutile sicuti non vitiat, c. 37. de R. I. in 6. ibique BRUNNEM. & L. 11. §. 1. ff. De Const. Dec. SANZ. MÖRQUEH. Tract. De Decis. Bon. Lit. 1. c. n. 3. 4. 43. Ita multo minus ab illo, quod inutile est, in concursu vincitur, cum inutile esse, & esse sine effectu, paria sint. SYRDVS. Dec. 51. n. 20. & Consil. 179. n. 49. ANTON. MENOCH. Dec. Bonon. 40. punct. 7. n. 20. & MARI ANTON. Var. Resolut. 61. Lib. 1. n. 14.

(4.) Quod, sicuti nullibi *Error*, etiam *probabilis*, inter legitimas legitimi matrimonii dissoluendi causas, iure *Diuino*, aut *Humano* reperitur, insuperque errantis nullus est consensus, L. 119. §. 2. ff. De R. 1. non valituris inde contractibus, quos *Error* copulauit L. 22. De V. O. actuque per *errorem* gesto, *erranti* minime nocituro; L. 15. ff. De Iurisdict. Ita multo minus error Binubi Coniugis fraudi esse possit, aut *veritati*, quae rerum erroribus non vitiat L. 6. §. 1. ff. De Off. Praesid. L. 6. C. Si certum pet. quaeque *Basís*, ac *Mater Iustitiae* recte appellatur, GIG.

Conf. 2. n. 6. ALOYS. RICC. in *Prax. For. Eccles. Dec. 234. n. 6. in edit. 2.* aut *firmissimo*, absenti Coniugi ex copula Matrimoniali semel *iuri quaesito*, cui per posterius *ex errore contractum* Matrimonium, iniquam inferri conditionem, ius non patitur nostrum, *arg. L. 74. ff. De R. I.*

(5.) Quod, quanquam probabilis erroris, aut praetentiae *Necessitatis* allegatio *Bigamum* ab ordinaria gladii poena, quae iuxta *Const. Carol. art. 120.* non nisi *dolo malo* ad secundas nuptias properantibus imponenda est, CLASEN & *Dd. passim. ad d. CCC.* a quo tamen *fatua* quaecunque, *Vid. HARPR. ad §. 1. I. de iniur. n. 134. ibique plena manu all. Ddres.* sicque multo magis *probabilis erroris*, aut *urgentis necessitatis* causa excausat, STRYCK. in *Diss. de Malitios. coniug. diss. §. 13. GVTIEREZ. pract. Lib. 1. q. 51. n. 1. FLORES DE MENA. Var. quaest. 21. n. 18. & MENOCH. de Recup. Poss. Rem. 5. n. 49.*) quidem liberet, *vid. BRVNEM. ad L. 7. C. & Auth. Hodie de Repud. n. 8. CLASEN. ad a. 121. BECHMAN. in Comm. ff. Theor. Pract. ad Tit. de R. N. obs. 2. n. 36. & Excell. Dn. PRAESES Diss. de Mitig. Poen. fauore Matrim. contracti p. 35.* nullus tamen ne tum *non absolutae Necessitatis* praetextus stabile prioris Matrimonii vinculum rumpere, *Bigamoque* licentiam ad secundas conuolandi nuptias tribuere, multo omnium minus vero id operari possit, ut haec, non iure contractae, *prioribus Nuptiis*, omni iure adhuc validis, praeferri mereantur.

§. VIII.

Ex haecenus dictis iam INFERO. I. Iuri omnino conformiter pronunciasse Consistorium Fridenstienense *An. 1679. 31. Iul. pro Praeferentia & Validitate Primi Matrimonii*, illo Casu, quo Cuius quidam *Waltersbusanus*

mus in Thuringia *Sebastianus S.* consentiente Vxore sua *Vrsula*, commodum aliquod vitae subsidium bello quae-
siturus, militiae nomen professus erat, totumque absens
quinquennium, & sub Rege Hispaniae stipendia me-
rens, in Siciliam abierat, Vxore mortem Mariti ex mili-
tis cuiusdam, fide digni relatione edocta, exque prae-
iudicio eius loci Superintendentis indultu *Secundo Marito*
Dauidi G. nupta.

§. IX.

Facit enim pro statuminanda hac sententia (1.)
Quod prius Matrimonium, nec adulterio, nec malitiosa de-
sertione, quae toties cessat, quoties, vti hoc casu, bona
cum gratia Coniugis, domi relictæ, in militiam abit
Maritus, Vid. *NICOLAI in Tract. de Divort. c. 7. n. 13.*
GERHARD. de Coniug. §. 626. seq. SCHRADER. in Comm.
ad T. I. de nupt. n. 153. BROWER. de Iure Connub. L. 2.
c. 18. n. 12. & Dn. STRYK. in Diss. de Malit. Conf. Desert.
nec morte reuera dissolutum fuerit. (2.) Quod falsum te-
stimonium ipsa veritate vincatur. (3.) Quod detecto
errore, quo secundæ Nuptiæ, earumque a Superintende-
nte facta permissio nitebatur, ipsæ etiam huic erroneo
superstructæ fundamento nuptiæ subsistere haud potu-
erint: Multo minus vero (4.) hic error absenti viuo
Marito præiudicio esse quiverit, Vxorem suam, sibi ad-
huc stabili matrimonii vinculo nexam, reperenti. Quod
(5.) nec ipse Superintendens, nec domi relicta Vxor
aliter in secundas Nuptias consensisse videantur, quam
sub hac tacita conditione, si testimonium, de morte Ma-
riti perhibicum, veritate nitatur; Qua deficiente, sicuti,
quod sub illa actum est, retro actum non censetur,
GARC. GIRONDA. de Explicat. Priuil. & Exempt. n. 667.
CALD. PEREIRA de Poi. Elig. c. 2. n. 16. NICOL. IN-
TEIG

TEIG *Dec. 21. n. 2. Lib. 1.* Ita nec interuenisse Superintendententis Concessio, nec matrimonialis Copula censetur, priori Marito reuera adhuc superstite. Accedit (6.) quod, sicuti sententia, ex falso testimonio lata, reperto corrui errore, *L. 33. ff. de Re Iud. L. Fin. C. Si ex fals. instr. MEV. P. 3. Dec. 104. & BRVNEM. ad d. L. 33.* Ita nullam iure conciliare firmitatem *Posteriori Matrimonio* possit praetensa Superintendententis permissio, cognito errore, detectaque per reditum *vivi* Mariti prioris testimonii de eius *obitu* falsitate, sua inualiditate facile ruitura: Vt taceam, quod (7.) *Secundum Matrimonium*, ceu ipso iure nullum, valido adhuc *primo* praeferrri non possit, *per ea quae fusius supra §. 7. in rat. 3. deducita sunt.*

§. X.

Neque subuertit dictam sententiam (1.) Quod relictæ domi *Coniugi*, *aeque ac secundo Marito* nulla hic imputari *culpa* possit: Non *Vxori*, utpote quae non temere ad secundum prolapsa est matrimonium, sed morte putatiua Mariti, Vnico teste, eoque, vti ex sententia Consistoriali Fridensteinensi liquet (quam exhibet Dn. BRVCKNER in *Decis. iur. Controu. Matrim. in calce Cap. 27. aa N. 6.*) fide digno, probata; Quo casu, praepimis si *occulta* in acie *morte* periisse perhibeatur absens Maritus, (vti teste sententia Consistoriali Fridensteinensi hic Sebastianus S. in praelio ad Confluentiam sub defensione signi occubuisse fertur) *Vnius* testis, omni exceptione maioris, iuxta Canonistas etiam non iurati vid. SANCHEZ de *Matrim. L. 2. D. 46. n. 2. FARINAC. q. 140. n. 52. & Dn. IOH. CHRIST. FALCKNER in Diss. de Select. N. Iust. §. 17.* (non obstante *Nouella 117. t. 11.* indeque desumpta *Authentica Hodie. de Repud.*) de proprio visu, quod interfuerit defuncti sepulturae, vel ipsum cadauer viderit, deponen-

ponentis, CAMPEG, *de Test. Reg. 350. v. 9.* MASCARD, *de probat. V. 3. Concl. 1075. n. 6.* FARINAC. *P. 5 oper. Crim. qu. 140. n. 66.* sufficere testimonium, adhoc, vt relictae domi Vxori transitus ad secundas concedatur Nuptias, testantur praeter allegatum Farinacium, NAEVIUS *in System. Nov. ad Nov. 117. c. 11.* TRENTACINQVIVS *Var. Resol. L. 2. Resol. 10. Tit. de Probat. n. 4. vers. Haec secunda Conclusio* ANTON. GABRIEL. *Comm. Conclus. L. 1. Tit. de Testib. Concl. 1. n. 33.* variisque confirmant praeiudiciis, Dn. FINKELTAVS. *Obs. 85. n. 14. seqq.* & CARPZOV. *in Prax. Crim. P. 2. q. 58. n. 46. & in Iprud. For. P. 1. C. 16. D. 38. nec non Iprud. Eccl. L. 2. T. 9. Def. 167. n. 14. seq. iung. Nov. 117. c. 11. Auth. Hodie de Repud. & c. 19. X. de sponsal.* Sic & culpa omni vacat *Secundus Maritus*, qui ad relictam a *Primo* Vxorem, non, nisi cum praeuia Superint. accessit permissione, cumque illa certissima opinione, *priorem* in acie periisse *Maritum*: Vt hinc omnino durum videatur, *Posteriorem Maritum*, *omnis culpae expertem*, *redecanti Priori*, cedere debere Vxorem suam, *bona fide* sibi publice copulatam. Respondendum enim est: (1) *Omnis culpae carentiam, bonamque vtriusque Coniugis fidem*, qua posteriore copulatum est matrimonium, ad id quidem *prodesse* nouis nuptis, ne vel *Ordinariae*, vel *Extraordinariae Bigamiae* subiciantur poenae, publica Copulatione ad praeuiam Superintendentis concessionem illam facile elisura; Minime vero gentium *nocere* Marito priori. Omni itidem culpa vacuo, Iudice in concursu duarum petitionum illam semper praefereute, quae iustior est, sicque ius cuique suum tribuente, vt non distrahatur ab vilius personae iustiore petitione, *per L. 31. §. 1. ff. Deposit.* (2) Neque Secundum Marito ideo posthaberi *Primo*, quasi culpa rei fuerint nupturientes, aut *bonae fidei* existerint *expertes*, sed, quod non-

dum dissolutis *primis* nuptiis, *secundae* ipso iure nullae sint, indeque *Primi* Mariti ius noscatur potius. (3) Non deficere hic iustam annullandi posterius matrimonium *causam*, nempe durans adhuc prioris matrimonii vinculum, *culpa* licet hic cesset secundis nuptiis coeuntium, trahendamque ad hunc casum famosissimam esse Philosophorum aequae ac Ictorum Regulam: Multa fieri *sine Culpa*, quae non fiunt, *sine Causa*. vid. NIC. ab VBALD. *Tr. de Success. ab Invest. p. 4. n. 6. & Exc. Dn. STRYCK. eod. Tract. Diss. 4. Cap. 1. §. 10.* (4) Vtut *durum* non nemini possit videri, indiuiduam, quam noui nupti intendebant, vitae consuetudinem absque illorum culpa diuidi, durius tamen adhuc esse, legitimum *Primum* Maritum absque omni itidem culpa sua, thori, nondum dissoluti, legitima carere debere socia sua, illamque cedere teneri *Secundo*, minus ius habenti, suum *cui*, & non *illi*, errorem nocere, iustius omnino, ac aequius est,

S. XI.

Minus obstat. (2) Quod, cum intra *totum quinquennium* absens Maritus, de vita sua Vxorem, domi relictam, nec ipse per literas certiorum fecerit, aut per alios eandem certiorari curauerit, a *malitiosa desertione*, saltim *ex possessio* commissa, parum abesse videatur, frustra sibi *Secundum* praeferrere *Maritum* iam conquerente *Primo*, culpa sibi soli nocitura. *C. damnium de R. I. in 6. L. 203. ff. R. BRVNEM. ad c. 22. de R. I. in 6. & Consil. 7. in fin.* Respondendum enim est: Ex illis, quae ex actis refert BRVCKNER. *in Dec. Iur. Contr. Matrim. c. 27. n. 4.* satis liquere, longissimam loci intercapedinem, qua ab vxore disiunctus vixit *Primus Maritus*, literarum ipsi cum Vxore sua haud concessisse commercium, proindeque extra omnis culpa reatum constituisse absentem; Multo minus

nus vero *quinquennii lapsum* hoc casu id operari, ut animus deferendi Vxorem, *hiscè positis circumstantiis, ex post facto* inde colligi possit, iurisprudencia nostra *in dubio* semper in meliorem partem praesumentem; arg. *L. 15. ff. de Cond. Instit. c. Vn. X. de Scrutin. in Ord. fac. & c. Dudum. X. De Praesumpt.* ANGEL. CELL. *Dec. Rot. Rom. 395. n. 15.* BRVNNEM. *ad L. 5. Decret. Reg. 2. n. 2.* inque concursu duarum praesumptionum hanc praefereute, quae delicti est exclusiua. *L. 51. ff. Pro Soc. L. Si defunctus 10. De Arbitr. Tut.* ROMAN. *Consil. 68. n. 8.* GRAMMATIC. *Consil. 31. n. 11.* RIMINALD. *Consil. 31. n. 136. n. 15. Vol. 1. & VVLTETI. 1. Consil. Marb. 15. n. 24.*

§. XII.

INFERO ex Regula §. 8. tradita: I. Illustrissimum Regis Sueciae Consistorium in casu notabiliore, quo constanti fama in Sueciam perlata, Nobilem quendam de Hamelstirn, locum tenentem Regiae Sueciae Equestris militiae, in Morea sub auspiciis Reip. Venetae, ac Illustrissimi Comitis de Konigsmarck contra Turcas fortiter pugnantem, cum aliis commilitonibus conterraneis gloriosissima morte occubuisse, Vxor eius, finito publico luctus anno, illustrissimo Comiti Hornio nupserat, recte non ita pridem pronunciaffe, Priorem Maritum, quinque ictibus a *Secundo* exceptum, suam sub comminatione securi exilii recipere debere Vxorem, annullato posteriori Matrimonio. Quo de casu consuli potest BRVCKNER. *in Dec. iur. Controu. Matrim. cap. 27. n. 13.*

§. XIII.

Rationes, quibus Illustrissimum Regium hocce Iudicium sententiam hanc fulsit suam, sequentes addi possunt: 1. Quod detecta rumoris publici de Obitu Mariti
C 2 falsi-

falsitate, prius ipsorum contractum validum permanferit matrimonium, eius dissoluendi legitima causa hic prorsus deficiente. 2. Quod errore contractum *posterius* matrimonium, primis nondum dissolutis nuptiis, ipso iure nullum sit, hincque ex rationibus §. 7. n. 3. adductis, priori valido praeferi proptio iure haud possit. 3. Quod *Error* ex publico proueniens falso rumore, nec *veritati*, nec *iuri*, primo Marito ex validis adhuc primis nuptiis *quae sit*, fraudi esse possit: & 4. Quod *bona* Vxoris domi relictae, publiceque maritum, qua mortuum lugentis *fides*, & *cul-pae defectus* eandem quidem cum secundo Marito ab omni Bigamiae liberent poena, vid. CARPZOV. L. 6. Resp. 89. Ius tamen praeferentiae eo minus tribuant, *Secundo Marito*, quo validius adhuc noscitur ius *Primi Mariti*, omnis culpa exfortis.

§. XIV.

Ex iisdem rationibus Concludo: III. Modernum Galliae Regem, Ludouicum XIV. similiter recte omnino *pro prioris matrimonii iudicasse praeferentia* illo casu, quo Anno 1690. Vxor Domini *Fogeu Desceures* nuntio de obitu Mariti, in praelio, circa oppidum *Fleury* commisso occisi, ad amplexus coniugales *Secundum Maritum*, *Dominum de Meniller* admiserat, reuerso ex India *Orientali*, quorsum casu delatus erat, Anno 1694. saluo priori Marito: Referente hunc casum GOTHOFREDO ZOVNERN, *Altenburgensi in Tract. cui Tit. Nouellen aus det gelehrten und Curiösen Welt. Mens. Decembr. 1694.*

§. XV.

Idem omnino iuris esse autumo, IV. illo casu, quo Vxor falso Mariti, vna cum nauis, qua vehebatur, coeli, ac Maris inclementia submersi, accepto inducta nuntio
quales

(quales in Bataua haud rarenter contigisse casus, memorat BVSIVS ad L. 8. ff. de his, qui nor. infam.) ad secunda vota conuolauit, priori marito elapso luctus anno, saluo, licet nauī cum omnibus nautis perempta, domum reduce factō, vid. BVSIVS d. l. n. 2.

§. XVI.

Neque aliud statuendum esse arbitror: V. hoc casu, quo marito absente in captiuitate diu detento, Vxor eius, vbi nam latitet, & an vitae vsura adhuc fruatur, ignara, secundis nuptiis alium sibi iunxit Maritum, priore post nuptias contractas omnem praeter spem domum ex vinculis reuerso, relictamque thori sociam sibi restitui vrgente: Quale exemplum in Ciue *Bomeliano*, post *ostodecim annos*, quibus in *Hispania* captiuus detentus erat, domum reduce, aliique nuptam deprehendente Vxorem suam, refert REIDANVS in *Annal. Belgic. Lit.* 58. exque illo Dn. BRVCKNER. in *Dec. iur. Contrōv. Matrim. c. 2. 7. n. 8.* Praeterquam enim, quod Captiuitas hodie non amplius tollat matrimonium, *Nov. 22. c. 7. Nov. 117. c. 11. Auth. Hodie Cod. de diuort. c. 19. X. de sponsal. BRVNNEM. ad L. 6. de diuortis n. 10.* (non obstante L. 1. ff. de Diuort L. 56. ff. Solut. matrim. & L. 12. §. 4. ff. de Captiv. & postlim. reuers. vid. Excell. Dn. STRYK. *Diff. de Malitiosa Desert. §. 19. SANCHETZ. L. 2. de Matrim. Disp. 46. FARINAC. oper. Crimin. qu. 140. n. 45. & 49. COVARRVV. de Matrim. P. 2. c. 7. §. 3. n. 4. & WISENBACH. Diff. ff. 48. lit. 34.*) sed vxor, nulla licet affluente spe liberandi ex captiuitate maritum, simpliciter mortem ipsius debeat expectare, casu superueniente nunquam dirimente matrimonium. *L. 22. §. 7. ff. Solut. Matrim.* (qualiter respondit Consistorium Lipsiense Anno 1673. referente Excell. Dn. STRYCKIO in not. ad

BRUNNEM. I. E. *Lib. 2. c. 27. §. 29.* his verbis. Weisn so wol nach den neuen Kayserlichen, als Geistlichen Rechts, propter captiuitatem die Ehe nicht getrennet werden kan, der freye Ehegatte auch, ehe, und bevor er gründliche Gewisheit, daß der Gefangene mit Tode abgangen, sich anderweit zu verehlichen nicht besuget, sondern vielmehr in der Einsamkeit bis an sein Ende zu verbleiben, und dieses alles, als wie sonst ein malum konstante matrimonio superueniens, wodurch das Ehe-Gemahl so wohl zur Ehelichen Beywohnung, als zum mutuo adiutorio ganz untüchtig wird, in Christlicher Gedult zu ertragen schuldig, so mag auch Titio, ehe er von der Benignae Todesfall gewisse Nachricht erlanget, zur andern Ehe zu schreiten, keinesweges nachgelassen werden.) *fane de malitia desertioe, sicque de iusta prioris matrimonii dissoluendi causa, nil quicquam ex actis constat, neque illa in dubio praesumitur.* BESOLD. *P. 5. Consil. 248.* Vt hinc, processu desertorio non instituto, imo ne locum quidem hoc casu inueniente, Vxor de Mariti morte ne probabiliter quidem certiorata, (cui alias transitum ad secundas nuptias non denegant DIANA *Resolut. Moral. Tom. 2. Tract. 6. Resolut. 267. cumque secutus Excell. STRYK. in Diss. de Malit. Diss. §. 19.*) non iure ad aliud conuolauerit matrimonium, ideo omnino priori posthabendum, quod illud nec dissolutum sit, nec iure dissolui possit, iusta diuortii causa hoc casu plane deficiente.

§. XVII.

Multo magis vero VI. prius stabile manet matrimonium, posteriori merito in concursu praefendum, si non deficiente licet absentis mariti malitia, vel citra motum desertionis processum, vel eodem nondum finito, Vxor secundum contraxerit matrimonium, Marito priori ante
senten-

sententiam poenitente, & ad desertam Vxorem redeunte: e. g. Si maritus ante abitum, & militiam electam, mentem indignabundam, animumque perpetuam constituendi diffensionem, vt loquitur Ictus Paulus in *L. 3. ff. de Diuort.* saepius his verbis declarauerit: Er wolle in den Krieg ziehen, und sein Lebtag nicht wieder zu seiner Frauen kommen, Vxorque: cum hoc casu dubitandum non sit, animo deserendi eandem maritum militatum abiisse, Excell. STRYK. *dict. Diss. de Malit. Desert. §. 13.* instituto quidem desertionis Processu, (qui hoc sibi casu utique locum vendicat. vid. MICHAEL HAVEMANN. in *Gamallog. L. 3. T. 7. Problem. 2.* & GERHARD. de *Coniug. §. 679.*) non expectata tamen sententia, ad secundas properauerit nuptias: vid. Dn. STRYK. in *Diss. de Nullit. Matrim. §. 17.* Dn. SCHILTER. in *Iust. Iur. Dan. L. 2. Tit. 21. §. 5.* CARPZOV. in *Iurispr. Eccl. L. 2. Def. 192. n. 15. & L. 3. Def. 67. & 68.* Quanquam enim ex infra fufius dicendis liquefcet, quod prior maritus post rite institutum, ac finitum desertionis processum demum reuersus, frustra restitutionem malitiose domi relictæ Vxoris olim suæ urgeat, Vid. Dn. STRYK. *d. Diss. de Matrim. Nullita. CARPZ. L. 2. Def. 192. n. 12. & 16.* iustam potius in Saxonia, alibi que exilii poenam incurfurus, CARPZOV. *d. l. in fin.* STRYK. in *not. ad Brunnem. I. E. L. 2. c. 17. §. 27.* verbis: si redeant. non aequè tamen iniusta eius petitio est, si poenitentia ductus, ante latam redux sententiam, secundarum nuptiarum temere contractarum petat annulationem. Ratio diuersitatis est in aprico: Priori siquidem casu non duntaxat iusta adest diuortii causa, puta malitiosa absentis desertio, sed & ipsum diuortium per sententiam Iudicis Ecclesiastici est secutum, sicque rite, & iudicialiter prius matrimonium est dissolutum, cuius proinde nullus superesse amplius potest effectus, multo minus

nus posterioris matrimonii, iure contracti praelatius. At vero posteriori casu licet non deficiat iusta diuortii causa, nempe malitia deserentis, ipsum tamen diuortium, seu dissolutio prioris matrimonii, nondum secutum est, quo sine tantum abest, vt desertae Coniugi ad alterius viri transire liceat consortium, vt potius secundum hocce matrimonium Bigamiae speciem prae se ferre videatur, perpetua relegatione puniendae. Vid. CARPZOV. L. 3. Def. 67. n. 2. & 13. ibique Responsum Scabin. Lips. de Anno 1605. Neque enim ad consequendam licentiam secundarum nuptiarum alterutrum sufficit, sed vtrumque coniunctim requiritur (1) iusta sc. diuortii causa & (2) ipsum Diuortium. Et, sicuti per adulterium ipso iure non rumpitur matrimonium, sed causae cognitio, eamque secuta sententia iudicis Ecclesiastici dissolutoria desideratur, ita hac non minus in diuortio ex causa desertionis opus est. IOACHIM. a BEVST. de Matrim. P. 2. c. 27. PHILIPP. in loc. de Coniug. Tit. de Desert. quibus temere neglectis, qui ad secundum, priori nondum dissoluto, properauit matrimonium, suae imputabit culpa, quod relicto posteriori coniuge, non iure sibi copulato, ad consortium prioris Coniugis redire teneatur inuitus: Recte enim monet Dn. STRYK. in all. Diff. §. 17. Si in Processu Desertorio praescripta in ordinationibus Consistoriorum neglecta fuerint, posterius matrimonium pro nullo declarandum, redeuntique priori marito Vxorem suam esse restituendam. Accedit praeterea, quod ad praeuiam edictalem citationem ante latam red ux, sententiam, simpliciter pro malitioso desertore haberi non possit, cum is demum talis censendus sit, qui spretis citationibus sese reuocari non patitur; STRYK. ad I. E. Brunnem. L. 2. c. 17. §. 27. verbis: Si redeat & in Diff. de Desert. Malit. §. 41. iuncto GERHARDO de Coniug. §. 766. Quanquam tamen se a malitia

malitia purgare non valens, temerariae absentiae poenas vel in aere, vel in carcere luere teneatur, saluo interim *priori*, & nullo declarato *posteriori* matrimonio.
Dn. STRYK. d. *Diff. S. 41.*

§. XVIII.

Vtrum vero VII. & hoc casu *prius* matrimonium in *concurſu* Duorum praefendum sit *posteriori*, quo Christianus apud Turcas, aliasque Barbaras Gentes per multos Annos absque ulla redemptionis spe, dura detentus captiuitate, ope Foeminae, quam ex promissione matrimonii antea facta, sibi vxorem duxit, liberatus a vinculo-
rum molestia, domum reuertitur, *priorem* adhuc Vxorem suam viuam deprehendens, maioris momenti quaestionem esse non ibit inficias, contraria huius decisam quem non fugiunt. Cum enim in Comite Glichenſi, referente WOLFFIO in *Seſſ. Memorab. Centur. 16. ad Annum 1715.* DRESSERO in *Millenar. 16. ad Annum Christi. 1217.* PECKERSTEIN in *Theatro Saxon. P. I. c. 16.* D. SAGITTAR. in *Hiſt. Glichenſi L. 2. c. 4.* Dn. BRVCKNER. in *Dec. iur. Controv. Matrim. c. 14. n. 66. iuncto* Dn. PRAESIDE in *nupera Diff. de Mitig. Poen. fauor. Matrim. Contracti p. 34.* hic contingeret casus, neutram alteri praefatum fuisse matrimonium, sed praeuia dispensatione praefatum Comitem *viramque* retinuisse *Coniugem*, constat tum ex proxime allegatis Scriptoribus, tum etiam ex Saxeo eius Epitaphio, in quo ipse inter duas medius Vxores, Erfurti in templo monasteriali, D. Petro sacro, adhuc hodie conspicitur; At vero cum similis casus Illustri Fcti iuridicae Ienensi, in Nobili quodam Vxorato, capto a Moscouitis in militia Polonica offerretur, qui omni alio carcere elabendi remedio deficiente, cum Virgine Moscouitica, nuptiis secundis sibi ob praefitum
D libera-

liberationis auxilium, copulata, domum reuersus, super-
 fitem primam deprehendit thori sociam, ipsa non dubi-
 tavit, *posterius* matrimonium praeferre *priori*, merito ab
 vltiori contra se instituta inquisitione liberato, & tan-
 tum ad id condemnato, vt retenta *posteriori* Vxore, com-
 moda *priori* daret vitae subsidia. referente Dn. BECHM.
in Comm. ad ff. Tom. 2. Ex. 3. Tit. de R. N. Obs. Pract. 2.
n. 36. exque illo Dn. BRVCKNERO d. l. n. 66. & Excell.
 Dn. PRAESIDE *in proxime all. Diff. p. 35.* Plane contra
 aliter iudicatum esse *in parili casu*, quo circa Annum
 1557. Nicolaus Blattenhardo *Eslingensis*, 25. Annis apud
 Turcas in captiuitate misere consumptis, cum Vxore *se-*
conda (quae ipsum ex captiuitate liberauerat) tenerrime a-
 mata, demum redux, *priorem* suam in vivis adhuc de-
 prehendit Coniugem ingratisimam, & oppido sibi mo-
 lestam, ex CRVSII *Annalibus Svecicis p. 3. Lib. 12. c. 13. ad*
Annum. 1577. recenset, Dn. BRVCKNER *d. Tract. cap. 27.*
n. 8. Iustus enim est Maritus *secundam* non sine summa
 huius indignatione ac imprecatione dimittere, & cum
prima sola nondum dissolutum prius infelix matrimoni-
 um continuare.

§. XIX.

Equidem, cum non *Exemplis*, sed *Regulis*, &
Legibus iudicandum sit, *L. 13. C. de Sententiis & interloc.*
L. 12. ff. de Off. Praef. vltimae sententiae iuxta Regulam
 §. 7. traditam, meum adiciere calculum nullus dubito,
 sequentibus motus rationibus: (1) Quod prius matri-
 monium neque morte prioris coniugis, neque *adulterio*,
 neque *malitiosa desertione* rite & iudicialiter fuerit disso-
 lutum. (2) ipsa vero *Captiuitas*, per *fusus §. 15. deducta*,
 hodie tollat matrimonium minime. (3) Quod nondum
iudicialiter, riteque dissoluto *priori* matrimonio, *posterius*

NON

non iure dicatur contractum, indeque nullum sit, ipso praelationis in concursu duorum effectu utriusque cariturum. *vid. dicta §. 7. n. 3.* (4) Quod sicuti relictae domi Vxori iniungitur mortem captiui expectare Mariti, antequam ad secunda properet vota, *Non. 117. c. 11. Conf. dicta §. 15.* omnis licet spes redituri ex vinculis mariti penitus decollauerit, ita in captiuitate constituto marito nulla hic *praerogatiua* iure tributa sit, *aliam* viuuae Vxori *primae* superinducendi Coniugem, spes utut nulla, nisi per illam carcere elabendi, alia affulgeat; Pari correlativorum conditione, & dispositione iuris existente. *L. fin. C. de didict. Viduit. ANTON. de S. BLAS. in Tract. de Correlativ. Tom. 10. Tractatum. EVERHARD. in loc. 109. legal. loco a Correlativ. n. 8. & BARBOSA. in thes. loc. Comm. L. 3. c. 98. Ax. 1.* vbi ex Baldo docet, quod in dubio *idem iuris* sit in marito, quod in Vxore leges iustum esse voluerunt. Quod, sicuti (5) *priori casu secundum* Maritum, nupta ipsi Vxor, *primo* per multos annos in captiuitate detento adhuc superstiti, *inuita* relinquere, & soli *priori*, domum reuerso, adhaerere iubenda est, nullo declarato posteriore matrimonio *Conf. dicta §. 15.* ita aegre ferre haud debeat hoc *posteriori casu Vxor secunda*, quod *inuita* carere debeat Marito, vita eiusdem legitima Vxore, & nondum dissoluto prioris matrimonii vinculo, immo iusta illud dissoluendi omni penitus causa deficiente, sibi non iure copulato. (6) Quod licet durum videatur BRVKNERO *d. Tract. c. 14. n. 66.* Secundam Vxorem a marito separari, quem eius secuta fidem, suis sumptibus & ope ex captiuitate liberauit, absque qua redemptione fuisset, is domum ad priorem nunquam reueri potuisset Vxorem, indeque naturali aequitati magis conuenire autumet, *vtamque* Marito hoc casu relinquere vxorem: *per ea quae habet d. Tract. Cap. 27. n. 8. in fin.* Durius tamen omni-

no agi cum priori arbitramur Vxore, si, quae iuxta leges hunc casum patienti ad reditum vsque Mariti, per multos, infortunii Maritalis particeps, tolerauit animo annos, id, ceu praemium patientiae suae, consequeretur mali, vt omnis culpae exfors, vel carere iusto suo cogereetur marito, vel aliam contra iura, & non sine iusto metu variarum vitae molestiarum secum admittere thori sociam. Neque enim assentire possumus illis, qui hoc casu principibus arbitrium tribuunt liberum, non duntaxat hoc cum effectu *dispensandi*, ne Bigamiae incurrat poenam Bigamus Maritus, sed, vt eidem etiam liceat, Bigamiam continuare, cum iuxta *Carolus Quintum CCC. 120.* hoc casu continuaretur *adulterium*, immo *delictum ipso adulterio grauius*, diuturnitate temporis delictum non minuente, sed augmentante, vt loquitur Pontifex in *cap. 5. X. De eo, qui dux. Vx. & efficiente*, vt eo censeatur grauius, quo diutius infelicem detinet animam alligatam, iuxta *cap. pen. in fin. X. de Consanguin. & Affinit.*

§. XX.

Et huic sententiae, quae annullato *secundo* in concursu *duorum* praeferi *primum*, nondum rite ac iudicialiter dissolutum, vrget Matrimonium, patrocinantur, *Exc. Dn. STRYK, in Diss. de Nullit. Matrim. §. 11. THOM. de L. BENE in Tract. Moral. 3. Dub. 18. Sect. 8. in fin. IOH. GEORG. NICOLAI, Tract. de Repud. & diuort. P. 2. c. 1. n. 52. BVSIVS ad L. 8. ff. de his qui nor. infam. CARPZ. L. 6. Resp. 89. n. 9. & in Iurispr. Eccles. L. 2. Def. 192. n. 14. FINKELTHAVS, Obs. III. n. 8. & 9. ibique praeciudicium de An. 1634. BRVCKNER. in Dec. Iur. Controv. Matrim. c. 27. n. 18. p. 278. DEDEKEN. Vol. 3. L. 4. Sect. 5. n. 37. seq. ibique praeciudicium. BALDVINVS de Casib. Cons. L. 4. c. 13. Cas. 8. p. 1215. BROCHMAN, in loc. de Coniug. c. 4. qu. 59.*

qu. 59. & B. LVTHERVVS Tom. 5. *Inv. Op. von Ehesachen* art. 3. fol. 248. *aliique plurimi*, qui omnes fere decisionis huius fundamentum petunt ex supra adductis rationibus, iunctis c. 2. X. de *Secundis Nuptiis*, c. *Cum per bellicam*. C. 34. qu. 1. Nov. 117. c. 11. & *Authentica. Hodia. de Diuort.* concordantibusque aliorum locorum statutis, quae inter hac vice sufficiat allegasse Statutum Hamburgense P. 2. Tit. 30. 31. & 32. art. 22. *his verbis*. Da es aber aus beweislichen Irrthum sich zutragen möchte, daß, wenn der Ehemann in abgelegenen Orten sich über 4. oder 5. Jahr aufgehalten, und seiner Hausfrauen in Mittler-Zeit von seinem Zustande nichts zu Wissen gethan, viel weniger Jhr, und seinen Kindern die Nothdurfft, und Unterhalt die Zeit über verschaffet, daß darüber die Ehefrau, auf vorhergehender vergeblicher Auskündigung ihres abwesenden Mannes Gelegenheit, und auf angeruffene Hülffe des Gerichts, in beständiger Meinung, daß derselbe Todes verfahren, zur andern Ehe sich würde, oder hätte begeben; So wäre auf den Fall auf des ersten Ehemannes Wiederkunfft kein Ehebruch begangen, jedoch wird auf solchem Fall der erste Ehemann wiederum zu seiner Frauen gestattet, und der andere Ehemann davon abgewiesen, und sind gleichwol die Kinder, die in des ersten Ehemannes Abwesenheit, von dem andern Ehemann in wählender Ehe gebohren, vor ehrlich zu achten.

§. XXI.

Infero VII. ex regula §. 7. tradita: Iustissime omnino pro *primi Matrimonii praeserentia* pronunciaesse iudices Lutetiae Parisiorum Anno 1556. in casu notabili insignis cuiusdam Impostoris, *Arnoldi Thiel*, ab illustri Dn. IACOBO CATS. P. 2. *Oper. cui. Titulus Proëffteen* von den *Trou-Ringl. p. 170. seq.* relato, quo ille Commilitoni suo,

D 3

Domino

Domino De Guere, quoad faciem, staturam & singulares prorsus in manibus, oculo, capite, pedumque unguibus, notas simillimus, occasione, ob amissum alterum in praelio pedem, sine omni fere eluctandi spe decumbentis focii sui, abusus, ad huius convolvit Uxorem, seque eiusdem per octennium absentem mentitus Maritum, maximas, minimas, contracti matrimonii, omniumque arcanorum thori, & actorum Cameralium circumstantias enarrando, quæque constante matrimonio cum inter Domesticos, tum inter ipsos Coniuges, etiam in ipsa nuptiarum festivitate, immo & inter Conso- dales a prima pueritia gesta erant (quæ cuncta ex incon- sulta & parum decenti Socii sui *de Guere* relatione tenacissime observaverat) accurrate recensendo, difficulter credula tandem persuasit Uxori, omnique tam *sua*, quam etiam *absentis* cognationi, propriisque huius Sororibus, se verum esse ipsorum Maritum, Fratrem, Cognatum, & Affinem, hacque inaudita obtinuit impostura, ut non duntaxat ab omnibus pro legitimo habitus *Bertranda* Ma- rito, in possessionem omnium fortunarum, sed in ample- xus etiam conjugales misere deceptae admitteretur Vxo- ris, donec tandem spem praeter omnem & votum huius fallarii, redux factus absens verus Maritus, fallacia im- probi Defraudatoris non sine magna difficultate publice detecta, cum omnibus bonis legitimam reciperet coniu- gem, pessimo illo, versutissimoque Stellione ad ultimum supplicium raptò, eiusque facultatibus omnibus, interim natis ex *Bertranda* liberis, iustissima iudicis sententia le- gitimis declaratis, ex aequo addictis. Cuius sententiae fundamentum hoc fuit palmarium: Quod (1.) prius matrimonium non fuerit legitime dissolutum, neque a *Bertranda* per copulam putativi mariti, exulante omni eius dolo, commissum adulterium; Cuius *ille* quidem iustifi-

iustissimam sustinuit capitis poenam, obrupissimum adulteri reatum, ex certissimo *Falsarii* dolo satis manifestum. (2.) Quod *Bertranda* post minimam falsitatis suspicionem adeptam, ab ulteriori impudentissimi huius *Impostoris* confortio, etiam ante legitimi mariti reditum, suapte sponte abstinerit, eumque suae personae magis legitimandae, aut iustissimae ob inauditam hanc suam improbitatem sustinendae poenae nomine, in ius vocauerit. (3.) Quod detecto dolo, quo circumscripta erat *Bertranda*, frustra adulter putatiui vserit matrimonii continuationem, quam solam suo praetendere iure poterat redux maritus, legibus nostris non *decipientibus*, sed *deceptis* patrocinantibus, arg. L. 2. §. 3. ff. *Ad St. Velleian.* 21. *Qui militar. post. L. fin. C. De Reb. Cred. L. 6. §. fin. ff. Mand.*

§. XXII.

Pergendum quidem iam esset ad Alteram Regulam, & per illam determinandum, quibus contra in casibus *secundum in concursu* matrimonium *primo* praeferrere iure possit, ac debeat; At vero cum antea nonnullae quaeestiones, huc pertinentes, sint expediendae, moram hanc minimam aegre haud feret *Lector Beneuolus*.

§. XXIII.

De eo quidem facile conuenit inter *ICTOS*, quod *volens* Coniux absens, domum reuersus, *Vxorem erroneo* mortis deceptam *nuncio* alterique nuptam, annullato *posteriori* matrimonio, recipere possit: Hic enim casus expressis pro *priori* matrimonio ita deciditur verbis in *Nou. 117. c. 11. ibi ipse vero licentiam habeat, SI VOLVERIT, suam Vxorem recipere* indeque desumpta *Authentica. Hodie C. de Reipud. iisdem verbis in fine, Cum perbellicum. 1. ibi. Ut eas CVPIANT in suum redire consortium* *Caus. 34. qu. 1. iunct. Nou.*

Nou. Leon. 33. ibi: ut illi SI VELIT, suum membrum recipiendi facultas sit. Vtrum vero post longum tempus reuersus coniux, hoc casu inuitus cogi possit ad recipiendam coniugem, interim alteri secundis nuptiis copulatam, de eo concors haud reperitur Ictorum opinio? Negant id simpliciter BRVKNER. in saepius all. Tract. cap. 27. n. 12. his verbis: Si autem Maritus absens post reditum suum, Vxorem domi relictam, cum alio interim matrimonio iunctam recipere nolit, NB. ad id cogi nequit, & consequenter matrimonium posterius continuandum est: Et ante illum Dn. NICOLAI in Tract. de Repud. Cap. 1. n. 52. p. 133. his verb: Quo casu priori marito reuerso, reiecto erroneo tali marito, matrimonium inter priores coniuges redintegrandum est, Modo alter Coniux priori Coniugi cohabitare velit: NB. alias, si recuset, secundum matrimonium tandem tolerandum est. Uterque in partes suas vocat CYPRAEVM de Iure Connub. P. 1. de Sponsal. c. 13. §. 17. RITZEL, in Synopsi Matrim. c. 8. theor. 9. lit. E. BROUWERVM de Iure Connub. L. 2. c. ult. §. 13. in fin. exque supra adductis textibus sequens neclunt a contrario argumentum, in iure ceteroquin validissimum: L. 1. pr. vers. huius rei fortissimum ff. de Off. ei. cui mand. ANGEL. §. nouissime. I. de Scto Orphit. HARPRECHT. pr. I. de Hered. quae ab intestato. n. 340. Si marito reuerso volenti restituenda est Vxor, ipso absente alteri nupta; ipse inuitus ad illam in confortium recipiendam cogi non potest. 2. Vrgent regulam L. pen. C. de Pactis, quod quilibet fauori, pro se introducto, possit renunciare. Contra vero Exc. Dn. STRYCK. innot. ad Brunnem. I. E. L. 2. c. 17. §. 10. verbis: Postea rediit Maritus, & in Diss. de Nullitate matrimonii. §. 12. recte distinguit: An Vxor culpa experta, mox, postquam de vita mariti prioris edocta est, consortio coniugali posterioris, abstinuerit; An vero, contracta licet de redeunte, aut viuente marito priori

certa

certa scientia, nihilominus a posteriori se non inuitam carnaliter cognosci passa sit; Et sicuti hoc posteriori casu, cum ex tempore adeptae, de vita prioris Coniugis scientiae, noui nupti verum committunt adulterium, *Vid. c. 2. X. in fin. de Secund. Nupt. c. Si virgo. 2. C. 34. qu. 1. ibi: Si autem sciat. Et. BRUNNEM. in I. E. L. 2. c. 17. §. 20. ibi quia hi amplexus iam sunt adulterium, (quem, quod obiter noto, male pro se allegauit Dn. NICOLAI d. l. n. 52. cum expresse de hoc loquatur casu, quo post scientiam vivi mariti, Vxor secundum volens Maritum ad copulam carnalem admisit)* non magis inuitus maritus prior ad recipiendam Vxorem adulteram, ac in genere maritus ad adulteram Vxorem retinendam cogi iure potest; Ita, priori casu iustum omnino, ac aequum est, Vxore inprimis vrgente, cogi inuitum priorem Maritum ad Vxorem suam recipiendam, & matrimonium ipsa cum continuandum. *Conf. Excell. Dn. SCHÖPF. in Synopsi ff. ad Tit. de Diuortis n. fin. 1. Quia durante errore, deli exclusiuo, Vxoris cessat perfidia, secundo matrimonio inculpabili existente. c. 1. Ca. 34. qu. 1. ibi. Et inculpabile iudicandum est, quod necessitas intulit. 2. Quia cessante h. c. adulterio, MENTZER. de Coniug. p. 232. DEDEKEN. V. 3. conf. n. 36. p. 498. Conf. Stat. Hamb. §. 19. all. verbis. So wäre auf den Fall kein Ehebruch begangen, stabile est adhuc prioris matrimonii vinculum, quod a DEO nexum, & copulatum, homo dissoluere non debet: 3. Quia saluo ita Prioris matrimonii vinculo, necessitas recipiendi vxorem sua sponte sequitur: Hinc recte omnino, & continuata contumacia, sub comminatione exilii, Illustrissim. Regiae Sveciae Maiestatis Consistorium iniunxit redeunti Nobili de Hamelstern, Coniugem suam, Illustr. Dn. Comiti Hornio interim nuptam, recipere, *vid. supra §. 12. Conf. Excell. Dn. STRYK. ad Brunnem, I. E. §. 1. cui frustra dicam scribit Dn. NICO-**

E

LAI

LAI d. Tr. c. 1. n. 52. his verbis: *Et quamvis ibidem (in-
nuit proxime allegatum Brunnemanni locum) Dn.
STRYCK. in Addit: statuatur, quod maritis reuersus, etiam in-
uitus recipere teneatur Vxorem, si illa mox nuntio de vita
prioris mariti accepto, abstinerit a posterioris copula: Contra-
ria tamen sententia nobis magis praesferenda videtur: Cum enim
per affectatas Nuptias secundas 1. semel iam sit violata pudici-
ticia Vxoris 2. fidesque coniugalis Marito absentis antehac da-
ta, rupta, & 3. hinc per copulam, cum alio Viro factam dis-
solutum matrimonium &, 4. Ignorantia, ab Vxore praetensa,
ipsam excusare nequeat, consequens est, Maritum sine sua culpa
ab alio subactam, & corruptam Mulierem praeter suam volun-
tatem 5. cum summo dedecore, & opprobrio in matrimonia
retinere non teneri. Haecenus ille. Verum, cum hocce
assertum Dn. NICOLAI, nulli legibus fultum, quin po-
tius claris textibus, & rationibus iuris aduersum depre-
hendatur, verior nobis ex ante adductis rationibus, ad-
huc videtur Excellentissimi Dn. STRYCKII sententia.
Negamus enim 1. quod per erroneas haec secundas
nuptias sit violata Vxoris pudicitia, fidesque 2. coniu-
galis data priori Marito, per rationem pro hac sententia pri-
mam, & clarum textum Iuris Canonici. Negamus 3. per
copulam cum secundo Viro, dissolutum esse prius matri-
monium, cum ante scientiam contractam neget ius
nostrum committi adulterium. Per supra deducta Conf.
BARDILI in Concl. Pract. 53. th. 18. lit. I. vbi expresse
docet, hoc casu non dissolui matrimonium, quod & ipse
concedit Dn. NICOLAI Cap. 1. n. 44. & 51. Negamus
4. iustam hanc Vxoris ignorantiam ipsam non posse excu-
sare Vxorem, cum non affectata facti alieni ignorantia,
iustam nunquam non ignorantia praestet excusationem.
L. 2. ff. De I. & F. ignorantia. c. ignorantia, De R. I. in 6.
insuperque contrarium apricetur ex c. 1. C. 34. q. 1. verbis:*

Et

Et inculpabile iudicandum. Vid. MENZER de Coni. p. 232. ibi: Neque tamen dicitur mulierem commisisse adulterium, quia probabiliter censuit, maritum suum obiisse, quae iusta ignorantia hactenus eam excusare potest. Negamus s. quicquam dedecoris, & opprobrii iure in Maritum redundare priorem, iussum Vxorem suam, omnis culpa expertum, etiam contra suam voluntatem ad pristinum, legitimum matrimonii foedus, admittere: Et respondemus per instantiam: Sicuti praetextus dedecoris & opprobrii Marito allegatus, ipsi, quo minus 1. hoc casu retinere inuitus teneatur Vxorem, quo de nocte forsan inscia, & ex errore ab alio, quem maritum esse credebat, carnaliter est cognita, non prodest, (quod concedit Dn. NICOLAI d. c. 1. n. 4.) neque 2. attendi meretur, si Vxor inuita ab alio vi compressa sit, (quod itidem largitur Dn. NICOLAI d. l. c. 1. n. 4. P.) ita idem affectatus praetextus hoc casu commodo esse Marito haud potest, cum & hic error & iustus, doli carentia pudicitiae Vxoris iustum praesent praesidium, bonamque ipsius ac Prioris Mariti existimationem apud probos & honestos Viros factam tectam conseruent.

§. XXIV.

Neque plus Roboris accedit Dn. NICOLAI sententiae ex supra adductis textibus *Nouellae 117. c. 11. Sc.* Ut enim ex perustratione eius id quidem deprehendere non liceat, quod contextus verborum in dicta *Nouella* euincat, in illo supponi culpam Vxori imputandam (quae sententia est Excellentiss. STRYKII in *Diff. de Matrim. Nullitate*, §. 12.) cum contrarium forsan apertius inde cognoscatur, quod in hoc versiculo, vbi haec habentur verba: *Ipsa vero licentiam habeat, si voluerit suam recipere Vxorem*, praesupponatur, extra culpam esse Vxorem, deceptam

falso iurantium testimonio, *per verba proxime praecedentia*; Verba tamen haec: *SI VOLVERIT*, facti tantum *narratiua*, & *enunciatiua*, non vero *dispositiua* esse, inde collectu haud difficile est, quod ceteroquin id sequeretur absurdi: Nihil inter *hunc*, & *priorem* interesse casum, quo Vxor *temere* ad *secunda*, viuo marito, conuolauit vota, cum tamen ipse Imperator *priori casu* in eadem *Nouella* coeuntes *adulterii* reos iudicet, & *ceu adulteros* puniri velit, a cuius reatu, & poena contra immunes eosdem pronunciat, si secundum *d. Nouellae* praescriptum ad *secundas Nuptias* prolapsa est *Coniux*, domi relicta.

§. XXV.

Et quanquam argumentis, a contrario deductis, suum constet robur; illud tamen toties amittunt, quoties absurdi aliquid, aut *analogiae iuris aduersi* inde sequitur. *Vid. post alios EVERHARD. a MIDENBURGO in loc. suis leg. loco a contraria sensu n. 4. HARPRECHT. ad Tit. I. de E. & V. §. 3. n. 28. CORAS. L. 5. Miscell. Ciu. c. 9. v. 9. REGNER. SIXTIN. Consil. Marpurg. 9. n. 84. Vol. 2. ut nostro casu, quo 1. id sequeretur absurdi: Non dissoluto priori Matrimonio, eius tamen effectum cessare, nempe necessitatem cohabitandi illi, quae reuera adhuc Vxor est: 2. Cessante culpa, poenam tamen, culpae propriam, non cessare, quae est carentia Mariti ob praeciam Vxoris culpam, quod analogiae iuris non conuenit. 3. Sublato erroneo secundarum nuptiarum principio, falso nempe de morte mariti prioris, testimonio, eidem superinstructas tamen subsistere nuptias, & 4. Cum post contractam scientiam viui adhuc prioris mariti, adulterii incurrant reatum, extraordinaria adulterii poena puniendi, noui nupti, *Vid. Ex. STRYCK. in Not. all. I. E. L. 2. cap. 17. §. 10. verb. Postea rediit Maritus, ipsam tamen Vxorem,**

Vxorem, Marito priori eius restitutionem non vrgente, sine metu vllius poenae tuto secundo cohabitare marito posse.

§. XXVI.

Ad Regulam tandem *L. pen. C. de Pañ.* respondeamus: illam in *hypothesi* male applicari, cum hic non tantum de *absentis Mariti*, sed erroneo deponentium testimonio, falsoque rumore publico *deceptae Vxoris*, & totius *prioris matrimonii*, detecto errore adhuc validi, agatur fauore, cui non magis, ac alieno, renunciare licitum est marito.

§. XXVII.

Illud vero dubio caret: Si spretis omnibus contumaciae coercendae remediis, prior malit *maritus* in exilium abire, quam dictis casibus alii interim nuptam recipere Vxorem, tunc pro malitioso eundem haberi desertore, ad instar illius, qui citra iustam causam valens Vxori coniugale debitum temere denegat, DEDEKEN. *Vol. 3. L. 3. S. 6. n. 14.* HAVEMAN. in *Gamolog. Synop. L. 3. T. 7. Post. 3.* SCHERTZER. in *System. Theol. Disp. 27. tb. 18.* GERHARD. de *Coniug. §. 603.* NICOLAI de *Reiud. c. 2. n. 53. §. 99.* & ICTI *Argent. in Resp. ICT. Germ. Super. Vol. 1. Conf. 47.* matrimonio secundo non amplius hoc casu dissoluendo, sed ex nouo quodam consensu, impedimento iam remoto, redintegrando, STRYCK. *D. Diff. de Matrim. Nullit. §. 12.* qualiter iudicatum est a Consistorio Regis Sveciae, cum Nobilis de *Hamelstern* exilium subire, quam Vxorem recipere maluisset suam, ad priorem bellicam expeditionem regressus, secundo Marito, *Dn. Comite Hornio*, eandem retinente. vid. BRVCKNER. *d. Tract. c. 27. §. 13. in fin.*

E 3

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Restat, vt paucis adhuc videamus, quid in *Li-*
bris ex secundo interim procreatis matrimonio, iuris sit? & qui-
 dem 1. *Vtrum ipsi pro liberis habeantur legitimis,*
hoc effectu, vt virisque parentibus, Patri acque, ac Matri suc-
cedere possint? Quod affirmamus, non illo duntaxat ca-
 su, quo vterque Coniugum in bona fide est, ac viuere
 absentem ignorat coniugem, ignorantia parentum iustam
 pariente excusationem, *L. 4. C. de incest. Nupt. c. Cum.*
inter. X. Si filii sint legitimi. COVARRVV. de Spons. P. 2.
68. §. 1. n. 9. HOPP. ad §. 2. I. de Nupt. verb. Paris non
sunt. Sed etiam, hoc casu, quo alteruter tantum in bo-
 na fide est *c. Ex tenore. 14. X. d. 1. BARBOSA ad d. c. 14.*
n. 2. & STRYK. in Tr. de Success. ab incest. Diff. 1. c. 2.
§. 51. ita, vt non tantum ad Parentis in bona, sed & in
 mala fide constituti, successionem admittantur talismodi
 liberi, *d. c. 14. ibique Canonistae. SANCHEZ. de Matrim.*
L. 8. Disp. 34. n. 46. BARBOSA ad c. 2. Qui filii sint legi-
timi. STRYK. d. l. §. in Diff. de Nullitate Matrim. §. ult.
ac penult. LVDOVIC. ENGEL. Coll. iur. Can. ad Tit.
Qui filii sint legitimi n. 4. DEDEKEN. Vol 3. Sect. 5. n. 37.
ibique all. Responsum FCtis Iuridicae Lipsiensis in verbis: Ob
denn wohl der erste Mann wieder kommen, so sind dens
noch dieselben Kinder nach geistlichem Recht Ehelich. Con-
fer. Stat. Hamb. supr. all. loc. ibi. Und sind gleichwohl
die Kinder, die in des ersten Ehe-Mannes Abwesenheit von
dem andern Ehe-Mann in wehrender Ehe gebohren, vor
Ehelich zu halten. Omne enim putatiuum matrimonium
tandiu cunctis veri matrimonii fruitur effectibus, ac pri-
uilegiis, donec de impedimento partibus contrahenti-
bus confiterit: Vid. L. 22. §. fin. ff. Sol. matr. c. 2. &
11. X. Qui Filii sunt legitimi. IOH. PETR. FONTANEL-
 LA de

LA de Pact. Nupt. Tom. 2. Claus. 7. Glos. 3. p. 1. n. 21. & LVDOVIC. a SARDIS. de Nat. lib. Rubric. de legit. per putat. Matrim. num. 1. Cuius confectarium est, quod a nullis honestis arceri Collegiis possint, Patrisque sequantur conditionem, etiam quoad dignitatis statum, ex posteriori putativo nati matrimonio, arg. L. 19. ff. de St. Hom. & HOPP. ad pr. I. de ingen.

§. XXIX.

Aliud vero de illis dicendum est liberis, qui deum concepti sunt a Parentibus, absentem adhuc superstare Coniugem, iam edoctis: Hi enim pari cum adulterinis passu ambulant, eodemque cum illis censentur iure, cum ex illo tempore, viriusque Parentis bona cessante fide, ex adulterinis nati videantur amplexibus. vid. supr. §. 23.

§. XXX.

Sed, Vter 2. Parentum, annullato postea secundo matrimonio liberis interim natis necessaria dabit vitae subsidia? Non puto hinc distinctione opus esse: An agatur de alendis liberis, ante contractam a novis nuptis scientiam adhuc supersitis Coniugis, An vero post illam natis, sed indistincte onus alendi liberos, ex secundo matrimonio natos principaliter manere secundum Maritum, in subsidium tantum ad Matrem patente recursum. Ratio decisionis quoad liberos, ante supervenientem scientiam conceptos, dependet ex theoria satis nota; Quod in liberis, ex putativo matrimonio natis, idem iuris fit, ac illis, qui ex vero nascuntur matrimonio: STRYK. in Diss. de Nullit. Matrim. §. ult. & pen. Vnde, sicuti ex lege Procreationis, vid. GROT. de I. B. & P. lib. 2. c. 7. §. 4. PVFFEND. de I. N. G. & C. Lib. 4. c. 1. §. 4. FAGYNDETZ. Def. ad Decalog.

calog. L. 4. c. 1. n. 1. & STRYK. *Traff. de A. F. I. Sect. 1. Membr. 2. §. 3.* Pater ex se natos alere tenetur, L. 3. §. 3. ff. de l. & i. pr. l. de I. N. G. & C. L. Vn. §. 5. C. de R. V. A. vers. *Sileat*, etiam Naturales. Nov. 89 c. 12. §. 6. BERLICH. P. 5. *Concl. 38.* FINCKELTHAVS. *Obs. 102. n. 9.* & TRENTACINQ. *Var. Resol. 2. Lib. 1. de Aliment. n. 4.* & Spurius, LANCELOT. GALIA VLA. *Ad Rubr. ff. de V. O. n. 20.* GALVAN. de BONONIA. de *Differ. Legum & Canon. n. 40.* MART. GARRAT. de *Legitim. n. 72.* ILLVMINAT. MORON. *Respons. & Resolut. Illustr. 65. n. 37.* Sicque multo magis ex vero matrimonio susceptos liberos legitimos, infanticidii reatum ceteroquin incursum L. 4. ff. de agnoscend. l. alend. lib. COLER. de *Alim. L. 1. c. 2. n. 19.* & BRVNNEM. *ad d. L. 4. n. 1.* ita eadem liberos ex putatio procreatos matrimonio alendi necessitas principaliter incumbit patri, arg. L. 5. §. 1. & O. 2. ff. de Agnosce. l. alend. lib. eoque non sufficiente, matri d. l. 5. §. 2. d. 1. & L. pen. ff. eod. CARPZOV. P. 2. C. 10. D. 19. Et quanquam quoad liberos, post adeptam de vita absentis scientiam ex secundo natos matrimonio, contrarium videatur dicendum, cum ex illo tempore ex damnato coitu & adulterinis nati censeantur amplexibus, per dicta §. 23. quibus alimenta denegare videtur Nouella 89. c. 15. indeque desumpta Authentica. *Ex complexu. C. de Incest. Nupt. CARPZOV. P. 3. C. 14. D. 1. n. 7.* Verius tamen est, & ad hos alendos Patrem, seu Secundum Maritum adstringi, ad minimum secundum practicum Iuris Canonici & c. 5. X. de eo qui duxit in Vx. interpretationem, de qua videri potest PEREZ. *ad Tit. C. de incest. Nupt. n. 13.* FORSTER. de *Succ. ab intest. lib. 6. cap. vit. n. 4.* GAIL. 2. *Obs. 88. n. 4.* & STRYK. de *Succ. ab intest. Diss. 1. c. 2. §. 58. in fin.* Vtut & textus Iuris ciuilibus, adulterinis alimenta denegantes, de *Lauioribus,*
scu

seu Ciuilibus, non Tenuioribus, seu Naturalibus alii intelligant. vid. STRYK, d. l. §. 6. MOESTERT. de Iust. LL. Rom. L. 2. Dub. BRVNNEM, ad Auth. Ex complexu C. de Incest. Nupt. Et ita pro alendis sc. a secundo Marito liberis, ex secundo matrimonio natis, iudicatum esse, refert BRVCKNER. in Dec. iur. Controu. Matrim. c. 27. n. 6. aliudque videre est praeiudicium; apud DEDEKEN-NVM. P. 3. Sect 5. n. 38 p. 500.

§. XXXI.

Illud Coronidis loco adhuc notandum est, quod illis casibus, quibus, annullato *posteriori, prius in concursu* praefertur *matrimonium*, minime liceat Coniugi, *secundis* alteri *nuptiis* copulatae, *propria autoritate* ad reuersum redire thori socium. Quantacunque enim matrimonii tandem sit nullitas, nullo tamen illa tribuere ius potest Coniugibus ab inuicem discedendi, adque alia conuolandi vota, sine autoritate iudicis Ecclesiastici, per cap. Porro 3. X. de Diuort. STRYCK. de Nullit. matr. §. fin. BRVNEM. in Tr. de I. E. L. 2. c. 17. §. 19. NICOLAI, de Re-pud. c. 1. n. 61. BROVWER. de Iur. Connub. L. 2. c. fin. n. 5. & CARPZOV. Pr. Crim. P. 2. q. 57. n. 16.

§. XXXII.

Sicuti nec vlla subest dubitandi ratio, quin separato, secundo coniugi ad nouas conuolandi nuptias denegari facultas non debeat, cum annullato matrimonio, ipse Uxorem amplius habuisse non credatur, iussam ad legitimum redire Maritum suum; Vid. BRVCKNER, d. Tr. §. loc. 16. ibique praeiudicium Consistorii Fridesteimensis in causa supra allegata de Anno 1697.

F

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Nunc ad alteram pergimus REGVLAM, determinantem quando *in concursu duorum maritus posterior praefendus sit, frustra suae Vxoris restitutionem crepante illo, cui haec antea nupta erat.* Quae haec esto: *QVOTIES PRIVS MATRIMONIVM LEGITIME EST DISSOLVTVM, TOTIES POSTERIOR MARITVS RETINET VXOREM, OLIM ALII NVPTAM, EIVS RESTITVTIONEM FRVSTRA VRGENTE PRIORI MARITO.* STRYK. de Nullitate matrim. §. 17. CARPZOV. I. E. L. 2. Def. 192. n. 12. & 16. GERHARD. in loc. de Coniug. §. 634. DEDEKEN. Vol. 3. Sect. 5. p. 36. in fin. BRVCKN. in Dec. iur. controu. Matrim. c. 27. n. 11. & c. 18. p. 39. HAVEMANN. in Gamol. L. 3. Tit. 6. §. 2. BROVVERVS de Iur. Connub. L. 2. c. 18. §. 12. in fin. Alique.

RATIONES Regulae addimus sequentes:
 1. Quia hic non duntaxat adest *iusta diuortii causa, & iustum diuortium, seu sententia Iudicis Ecclesiastici post praeuiam causae cognitionem dissolutoria.* Vbi autem haec duo coniunctim concurrunt, ibi prius matrimonium iuste est dissolutum. PHILIPP. in loc. de Coniug. Tit. de Desert. BEVST. de Iur. Connub. P. 2. c. 27. CARPZOV. L. 2. Def. 192. n. 15. Conf. dicta supra §. 16. & posterius iterum legitime contractum & validum. 2. Quia diuortii legitimi hic est effectus, vt liceat soluto *innocenti ad secundum conuolare matrimonium.* CARPZOV. P. 3. Def. 66. n. 14. seq. quod cum ipso contrahere oppido periculosum foret, ni subsecuta competentis iudicis dissolutoria sententia, absque iusto annullandi secundi matrimonii, & restituendae Vxoris metu, nouis ad taliter separatam nuptiis alius accedere maritus posset. 3. Quia deceptus vide-

retur

retur *iudiciali auctoritate*, qui illa fretus, Coniugem, a priori marito *iudicialiter*, & legitime separatam, sibi conubii iunxit vinculo, si firmum *secundus Maritus* inde praesidium non nancisceretur contra *prioris Mariti* repetitionem, quod iura tamen nostra non permittunt. *arg. L. 1. C. de His, qui ven. act. impetr. ibi: Nequi cum illis contrahunt*, Principali Auctoritate *circumscripsi videantur*. 4. Quia *prioris matrimonii, legitime dissoluti*, nulla amplius vis est, multo omnium minus vero haec, qua vincere *posterius* valeret, iure validum. 5. Quia ne quidem post matrimonium legitime per sententiam dissolutum, malitiosum Desertorem redeuntem, Vxor deserta recipere tenetur *inuita*, vtut ad secundas nondum perrexerit nuptias, STRYK, in *Diss. de Dissert. Coni. Malit. §. 42.* & in *notis ad Brunnem. l. E. L. 2. c. 17 §. 28. verbis: si redeat post desert.* NICOLAI, de *Divort. c. 2. §. 41.* & GERHARD. de *Coniug. §. 706.* (Quam tamen, *re integra, inuitus desertor* redux ad pristinum admittere consortium recte compellitur, vid. BRUNNEM. in *l. E. L. 2. c. 17. §. 28. ibique subiectam rationem*) ergo multo minus *post secundas nuptias contractas*, ob firmissimum sibi ex sententia ius quaesitum, deserta cogi *inuita Coniux* poterit, relicto *posteriore Coniuge*, ad *priorem*, cum metu denuo secuturae malitiosae desertionis, redire Maritum. NICOLAI *d. l. §. 44.* Accedit 6. Quod *priori matrimonio legitime dissoluto*, nunquam non *prior maritus in dolo vero*, vel *praesumpto* haereat, cui, vt ex *maleficio* praelationis obueniat *beneficium*, & ex dolo *lucrum, iuri*, & aequitatis regulis omnino aduersum est. *L. Et eleganter. 7. ff. de Dol. mal. L. 12. ff. eodem L. 3. ff. de Transact. L. Is qui dolo 69. ff. de R. V. L. pen. in fin. ff. de I. D. L. Si ex dolo 51. ff. de Re Iud.*

§. XXXIV.

Hicse, aliisque fultum rationibus, recte pronunciauit *Consistorium Electorale & Ducale Saxonicum Meininga Hennebergicum* 24. Iul. Anni 1651. referente BRUCKNERO d. Tr. 27. n. 9. in casu, quo Vxore a Marito ultra septennium absente. hic per sententiam Iudicis Ecclesiastici ab Vxore, post trinam publicam citationem non comparente, absolutus, ad secundum transferat matrimonium, frustra, *priori* Coniuge, post contractas a marito deseruato secundas nuptias, exque iis liberos susceptos reuerfa, harum annullationem vrgente, iustius ob malitiosam desertionem poenae promeritae subiicienda,

§. XXXV.

Ne vero legitimum *prius matrimonium temere* dissolnatur, & citra suam *secundus* Maritus culpam metui subiiciatur restituendae Vxoris suae, cum non qualiscunque, sed *legitima* tantum iudicialis *prioris* matrimonii *dissolutio* firmum *secundo* marito praestet praesidium, duo potissimum obseruare curate debet iudex, a prioris Coniugis consortio petentem thori socium legitime liberaturus; 1. *iustam & veram* dirimendi nexus coniugalis *causam*, 2. *iustum* & in Ordinationibus Consistorialibus praescriptum, matrimonii dissoluendi *modum*. Ad illam hodie pertinent *Adulterium & Malitiosa Desertio*, eaque vel ab *initio*, vel ex *postfacto* talis: Ad hunc vero. vt stricte sequatur iudex pede *legitimum* sibi praescriptum *Processum*.

§. XXXVI.

Cum autem in *utroque* hic non raro, & inprimis quoad *Processum Desertorium* peccetur, operae pretium me facturum, reor, si, ante subiiciendam notabilis in sequen-

fequentibus recensendi Casus decisionem, necessaria *Processus*
Desertorii praemitterem requisita, apprime ad illustratio-
 nem dictae decisionis factura. Haec autem iuxta com-
 munem Ictorum sententiam in eo consistere noscuntur.
 1. Vt ante omnia iudex studiose inquiret, in ipsam de-
 fertionis *qualitatem*, vtrum illa fuerit *malitiosa*, an *secus*:
 CARPZOV. L. 3. Def. 58. BRUNNEM. I. E. th. 27. L. 2.
 c. 17. Sola enim *malitiosa desertio*, & *absentia* iuxta repu-
 tatur *Diuortii* causa. NICOL. de *Diuort.* c. 2. n. 12. SA-
 LYCET. ad L. 2. de *Spons* n. 1. MEV. P. 4. D. 7. n. 6.
 Qualis esse censetur, si *Coniux nulla coactus causa honesta*,
 sed vel *ex leuitate*, aus *Liederlichkeit*, vel *iniusta freni con-*
jugalis impatientia, daß er an einem Ehegatten sich nicht
 allein gebunden wissen, sondern, nachdem er dessen liber-
 drüssig, seine böse Lust in der Veränderung suchen wolle,
 aliisue *non necessariis*, aut *probabilibus impulsus causis*, a
 Coniuge discedat. CARPZOV. L. 2. Def. 192. n. 4. *siq.*
 ARNIS. in *Tr. de Iur. Connub.* c. 6. S. 7. n. 4. & in eod.
Tract. BEVST. P. 2. c. 26. *vers. nos vero.* CYPRAEVS
cod. p. 1. c. 13. §. 77. n. 10. Conf. Ordin. Consist. Brandeb. c. 65.
verb. So ein Ehegemahl von den andern ohne alle redli-
 che Ursache, aus *Leichfertigkeit*, daß ihm etwan der Ehtli-
 che Stand aus Anreizung des Bösen missfällt, oder sonst
 aus *Muthwillen* im Krieg, oder andern bösen Leben und
Huberey nachziehet, entläufft, und also sein Weib, Kin-
 der, Hof, und alles sitzen und stehen läffet. Vnde, cum,
 teste Excell. STRYKIO in *Not. ad Brunnem. I. E. L. 2.*
c. 17. §. 27. ad verba: An ex malitia. saepius persona de-
 ferta tantis molestiis, & incommodis afficiat desertorem,
 vt a domestico hoc malo, *lachrymis maiori*, aliter, quam
 desertione se liberare haud possit, tantum abest, Vt iu-
 dex eandem ad desertorium processum admittere possit,
 vt iustius puniri eandem oporteat, quod peruerfis mo-
 ribus

ribus desertioni anam praebuerit. STRYK. *d. l. & in Diss. de Desert. Coni. Malu.* §. 35. NICOLAI *in Tr. de Diuort. Cap. 2. n. 6.* (Vide tamen BRVCKNER. *d. Tr. c. 18. n. 27.* Vbi hoc casu negat, Desertorio Processui locum non esse, eo quod deserens debuisset Magistratus auxilium, contra austeros, & intolerabiles Coniugis mores potius implorare, quam sibi ipsi desertione ius dicere; inque partes suas vocat GERHARDVM *de coniugio* §. 633. & HAVEMANNVM *in Gamol. L. 3. Tit. 7. problem. 6.*) Neque porro pro *malitioso* habebitur Desertore, qui vel *negotiorum suorum expediendorum causa*, vid. NICOL. *D. Tr. c. 2. n. 15.* CARPZOV. *P. 3. Def. 66. n. 4. vel Reip. aut ex alia necessaria, probabiline causa, aut captiuitate detentus*, CARPZOVIUS *d. l. NICOLAI de Diuort. c. 2. n. 13.* BERLICH. *Pr. Concl. 36. P. n. 17.* LVDOV. SCHRAD. *ad Tit. I. de Nupt. n. 164. vel ex praeuio partis desertae consensu domo abest*, CARPZOV. *p. 3. Def. 57. n. 9. & in Proc. Cr. q. 58. n. 14. in fin. iung.* NICOLAI *d. Tr. c. 2. §. 12.* Cum enim *causa siue necessaria, siue probabilis* excludat dolum CARPZOV. *Pr. Crim. d. qu. 58. n. 14. & in I. E. L. 2. Def. 92. n. 3. Confer. supra n. 40. dicta*, ex quo solo procedit dissolutio matrimonii, CARPZOVIUS *d. l. n. 3.* recte monet idem CARPZ. *L. 3. Def. 18. n. 51. seq.* neutro ex proxime recensitis casu, absentem pro *malitioso* Desertore habendum, minus Processum Desertorium decernendum, *omnium* nimine vero ad dissolutionem Coniugii deueniendum esse. *Idem L. 3. dec. c. 59. in 1. seqq. Confer. Ordinatio Consistorialis Meklenb. Tit.* Von denen, die sich mit zween verloben, ibi: Aber, da einer aus Ehehaffren, und Ehrlichen Ursachen Abwesend wäre, als in Gefängnissen, in des Reichs, oder wieder den Türcken Kriegs Sachen, oder NB. dergleichen, da soll das Ehegemahl gedultig des andern Wiederkunft erwarten, und NB. sich anderweit zu ver.

berehlichen keinen verstattet werden, es sey denn eine Sache,
 daß gewisse Kundschaft von des Abwesenden Tode gebracht
 werde; qua cum per omnia conuenit dispositio Nouel-
 lae 117. c. II. & Authenticae. *Hodie: C. d. Repud. Vt*
hinc CARPZ. in Pr. Crim. q. 59. n. 14. asserere haud am-
bigat, communem hanc Theologorum, & Canonistarum
esse sententiam. Praeter hanc vero deserentis malitiam
ad decernendum Processum Defertorium requiritur.
 2. Vt iudex *ante citationem edictalem* operose inquirat:
 An desertus Coniux omnem adhibuerit diligentiam cognos-
 cendi, vbinam absens commoretur, vsque adeo, vt si
 desertus neque *sufficiente testimonio*, neque, illo deficiente,
 ad minimum *iuramento* probauerit, se omni licet adhibi-
 ta diligenti inquisitione, vbinam locorum absens latitet,
 nil tamen certi haecenus de eo rescire potuisse, frustra
 omnino citationem edictalem praestoletur. Vid. MEV.
P. 4. Dec. 7. n. 10. CARPZOV. L. 3. Def. 59. n. 8. NI-
COLAI de Diuort. p. 1. c. 3. n. 17. STRYK. in Diss. de
Malit. Desert. §. 24. & BEVST. de Nupt. p. 2. c. 77. Hanc
enim iudex hic nunquam decernere debet, vbi insinuari
ipso absentis potest citatio. IOSEPH. de SESE. Tr. de In-
hibit. c. 5. §. 9. n. 49. MEV. P. 1. Dec. 253. CARPZ. I. E. L.
3. Def. 62. n. 12. & STRYK. in Not. ad I. E. BRVNNEM.
L. 2. c. 17. §. 27. verb. In faciem citari, Sicuti autem hanc
studiosae inquisitionis probationem iudicem requirere oportet,
vbi ab initio citra iustam & probabilem causam animo non
reuertendi abest Defertor, deserta edictalem vrgente ci-
tationem, ita hac omnium maxime tum opus erit, ne-
que ante illius probationem decernenda dicta citatio,
vbi non ex vera, sed praesumpta absentis malitia desertus
crepat diuortium. Licet enim negari non possit, ab initio
non malitiosam, ex postfacto tamen in malitiosam degenerare
possit desertionem, illo scilicet casu, quo ob diuturniorem

Marii

Mariti *absentiam* definente *probabili, vel necessaria* absentiae causa, hic animo deserendi Coniugem domi relictam emanere praesumitur, illam nec de vita sua, nec de subsistentiae loco, vitaeque genere, vtut commoda ad haec omnia non deficiat occasio, faciens certiozem, post frustra institutam inquisitionem, vbi nam absens commoretur, vitae subsidiis destitutam; vid. STRYK. in D. *Diff. de Mal. desert. §. 35. MEV. p. 4. D. 7. n. 7. CARPZ. L. 3. Def. 59. n. 5.* Eo maiori tamen ante emanatam Citationem Edictalem hic Iudex diligentia, & praecautioe vti debet, quo Coniuge, *ab initio* non malitiose absente, constitutoque tempore, vel negotio finito, domum haud remeante, obscurius adhuc est, an *vere malitiose*, & cum animo Coniugem perpetuo deserendi emanerit, quoque facilius contingere potest, vt cessante licet, & finita absentiae probabilis, vel etiam necessariae causa, deserens tamen *inuitus* absit, omnisque culpaefors; Imo quo periculi, scandalique plenior hoc casu res iudicaretur, *ratione edictali*, quae forsân ad absentis notitiam deuenire, & sic eundem arctare haud quiuuit, illamque *subsecuto diuortio*, insonti Marito legitimam suam adimere Vxorem, aut sane post diuortium iam alteri nuptam, priori Marito restituere. Hinc recte probationem *studiosè institutae inquisitionis, & inuincibilis ignorantiae* hoc potissimum casu, *ante decernendam edictalem citationem* requirunt BRVNEM. in I. E. L. 2. c. 17. §. 29. STRYK. & CARPZ. d. l. n. 6. vbi *praeiudicium n. 18. verbis*: Würde Kläger vermitteltst Ehdres erhalten, daß er nicht wisse, wo sein Ehegatte hinkommen, selbe auch bishero durch sein fleißiges Nachfragen und Nachsuchen nicht auskundschaften können. *Conf. Ord. Confist. Meklenb. supp. all. loc. ibi.* Nach fleißiger Nachforschung, ob der Abtrünnige auch irgendwo anzutreffen. Tertio Requiritur *Ddres ad Processum Deserentionis*

tionis legitime expediendum, vt Iudex Ecclesiasticus (a) in tempus absentiae (b) inque mores, & vitam Coniugis deserti, cum debita inquirat diligentia & hoc potissimum nomine vrgeat a deserto Coniuge exhibitionem testimonii, a Magistratu loci, non nunquam etiam a Ministerio, vel Confessionario dandi, STRYCK. in *Diss. de Desert. Malit.* §. 24. ibi: Es muß dasselbe Zeugniß, und glaubwürdige Kundschafft bringen, daß es sich in Abwesenheit des Desertoris, und schuldigen theils ehelich, und unverweifflich gehalten habe, MEV. P. 4. D. 7. in fin. CARPZOV. de *Spons.* c. 13. §. 72. BEVST. p. 1. de *Spons.* c. 62. & P. 3. c. 27. KITZEL. in *Synops. matr.* c. 8. *Theor. 11. lit. G.* & licet determinatio temporis emanationis neque in iure, neque antiquis semper Moribus vniformis fuerit. CARPZ. L. 3. *Def.* 60. n. 5. vsque adst. 10. RICHTER *Ps. Conf.* 407. n. 2. STRYK. d. 1. §. 36. Hodieque plerisque in locis res tota arbitrio religiosi, ac prudentis iudicis, pro ratione circumstantiarum tempus modo augentis, modo minuentis relinquatur. CARPZ. d. 1. n. 11. ARNISAEVVS de *Iure Connub.* c. 6. *Sec.* 7. n. 28. MEV. P. 4. D. 7. n. 9. NICOLAI de *Diuort.* c. 3. P. 1. n. 15. ibique all. *Ddres.* caute tamen hic omnino iudici semper procedendum, & brevius tempus tum determinandum non est, vbi absens Coniux malitiosae desertionis non ab initio, sed ex postfacto arguitur, & edictaliter citari postulatur; Cum, ceteris paribus, ex temporis diuturnitate hic malitiosus deserendi animus demum elici & praesumi soleat. STRYKIVS d. *Diss.* §. 6. Hisce autem omnibus exacte consideratis, legitime (4) decernitur PROCESSVS, ad praeciam deserti implorationem, STRYK. ad BRVNNEM. I. E. L. 2. c. 17. §. 27. iungatur KITZEL. *Syn. Matr.* c. 10. *theor. 12. lit. C.* NICOLAI d. 1. n. 17. ab Edictali Citatione, hisce in terris (De Saxoniam vid. CARPZ. *Ipr. Eccl.* L. 3. *Def.* 62. NICOLAI

COLAI *de Divort. P. 1. c. 3. n. 27. seq.* BRUNNEM. in *I.E. L. 2. c. 17. §. 27. ibique* Dn. STRYK.) inque Marchia, vid. STRYCK, *d. Diff. §. 38.* Vnica, post publicam de Suggestu in loco Domicilii a Parocho factam praelectionem, valuis aedis sacrae per 6. septimanas affigenda, inchoandus, inque Sententia prioris matrimonii Dissolutoria, nouique Coniugii relictae Permissiua, ac poenae contra absentem Reseruatoria, tempore affixae, & refixae Citationis legitime probato, COLER. *P. 1. Dec. 107. n. 26.* ipsoque Desertore contumaci malitia emanente, finiendus; NICOLAI *d. Tract. P. 2. c. 2. n. 28. & 33. seqq.* BEYST. *de Connub. P. 2. c. 13.* CARPZOVIUS *P. Def. 66. n. 9.* BRVCKNER. in *Dec. Iur. Controu. Matrim. c. 18. §. 35. ibique alleg. Dares.*

§. XXXVII.

Visis haecenus legitimi Processus Desertorii requisitis, inuentu iam haud difficile erit, quid sequenti casu, qui circa Annum 1685. in Praefectura Megapolensi Mitau contigit, quique, sicuti ex actis Consistorii Ducalis Megapolensis, ab Excellentissimo Dn. PRAESIDE, dicti Consistorii h. r. Directore grauissimo, beneuole mihi communicatis, obseruauit, Dnos Theologos pariter, ac ICTOS, praefati Consistorii tunc temporis Assessores Excellentissimos, maximopere exercuit, circa Praeferentiam Matrimonii in Concursu duorum statui oportuerit: Scilicet Sutor quidam, Hinrich Kühn, Vxore sua Anna Dorothea Andraeae non dissentiente, literis Salui Conductus, vulgo Paß dicitis a Praefectura Mirouienfi datis, instructus, itinere in Patriam Coburgum, documenti Natalitii, vulgo Geburts-Brieff (quo sine in Collegium Sutorum admitti haud potuit) inde petendi causa suscepto, inuitus legitur miles, & militatum in Hungariam aduersus Turcas abducitur,

citur, deficiente omni occasione, infortunium hocce
 suum relictae domi cum Filio ex se nato Vxori notum
 faciendi; Haec post lapsum *quadriennii cum dimidio*,
 ignara vbinam terrarum latitet absens maritus, commo-
 da ad alia vota transeundi sibi oblata occasione, ex ca-
 pite *malitiosae* saltem ex *postfacto Desertionis* petit absentem
edictaliter citari Maritum, eoque *contumaciter* emansuro,
 dissolui ipsorum contractum matrimonium, data sibi li-
 centia ad secundas conuolandi nuptias; Adque nudam
affinis sui narrationem, in multis *sub & obreptitiam*, non
 duntaxat citationem impetrat edictalem, sed eius affixio-
 ne, & reflexione legitime probata, dissolutoque *iudiciali-*
ter priori matrimonio, consequitur facultatem, secundo
 Marito nubendi: Biennium post consummatum secun-
 dum Matrimonium, prior saluus cum literis Natalitiis
 domum reuertitur Maritus, substitutis duobus aliis, suo
 aere conductis, in sui locum militibus, Vxorem suam,
 alii nuptam, postque susceptam, ex posteriori matri-
 monio iam prolem, denuo grauidam, sibi restitui vr-
 gens. Quod, dissoluto iam iudicialiter priori matrimo-
 nio, fieri iure posse propitio, negarunt *Assessores Theologi*
 (quorum tamen nullus tempore decretae Citationis Edicta-
 lis, & subsecutae sententiae, prioris matrimonii dissolu-
 toriae *Consistorio Megapolensi* iam tum assederat) ex sequen-
 tibus rationibus: 1. Quod legitime dissoluto priori matrimo-
 nio, posterioris mariti partes sint potiores, *per ratio-*
nes a nobis §.32. pro stabilienda hac regula adductas.
 2. Quod Domini Antecessores & in decernenda Edictali Cita-
 tione & in secunda sententia dissolutoria legitime processerint.
 Cum quoad ILLAM (a) ex diuturna Desertoris absentia,
 eiusque intermissa de vita & vitae conditione omni literaria
 certioratione, malitia deserentis praesumatur, tempore
 diu exacto, quod perficiendo negotio praestitutum erat,

ita, vt hoc casu iuste decerni possit *Edictalis Citatio*. BRVN-
NEM. in I. E. L. 2. c. 17. §. 26. ibi: *Quod si iusta ex causa per-
egre profectus Maritus, semper eum expectare debet Vxor,*
donec de morte ipsius certior facta. Quod si tamen nesciatur
vbi terrarum viuat, tunc expectato quinquennio, Vxor debet
comparere coram Consistorio, & abitum Mariti docere, ac iura-
mento asserere, se nil de Marito, vbi terrarum degat, rescivisse,
tunc NB. decernenda est Edictalis Citatio peremptoria, & ma-
rito non comparente, aliud matrimonium ineundi licentia Vxo-
ri conceditur: Et quanquam (b) Vxor deserta nullate-
nus probasset, se debitam adhibuisse diligentiam cognof-
cendi, vbinam terrarum vixerit absens Maritus, tamen
iam appareat, illam omnem otiosam fuisse futuram, cum
nec in loco Originis quisquam scire potuerit, vbinam ab-
sens degerit, quem ad Vxorem rediturum milites inuitum
conduxerant, & in remotissimas Hungariae terras contra
Turcas militaturum miserant. (c) Quod, licet Nouella
117. c. 11. & Auth. Hodie C. de Repud. ipsaque Megapolensis
Ordinatio Consistorialis, supra §. 36. all. loco velint, ante
certum de morte absentis Mariti acceptum nuntium,
Vxori desertae haud licere, aliud inire matrimonium, id
tamen de illo tantum casu accipiendum sit, quo ex capite
mortis, non vero, quo ex capite malitiosae desertionis ad
secundas transeundi nuptias deserta vrget licentiam, cum
mors, quae facti est, non praesumatur, malitia vero de-
ferentis etiam ex postfacto praesumi possit. CARPZOV.
P. 3. Def. 19. n. 5. vid. dista. §. 36. (a) Quoad HANC
vero, Quod, cum in casu praesumptae non minus, quam
verae contumaciae, vel malitiae, non aliae sint iudicis
partes, quam condemnare, L. Si quis sententiam Vbi. Dares.
C. De Poen. L. fin. C. De Custod. reor. c. 1. C. 2. q. 1. & Cap.
At si Clerici, vbi Dares X. De Iudic. GOMEZI. Var Resol.
Tit. de Probat. Delicti. n. 3. & HIPPOL. de MARSIL.
Pract.

Pract. Crim. secunda quaestio. n. 1. citato non comparente, Antecessores rite, & non praepropere ad diuortium videantur progressi, CARPZ. P. 3. q. 66. n. 8. & 9. quam (β) rescindi, aut impugnari non permittat terribilis rei iudicatae autoritas L. 207. ff. De R. I. L. fin. C. Sent. rescin. non posse CARPZ. Tit. 16. a. 4. n. 4. & iusta contumaciae poena, omnis remedii, sententiae contra contumacem in non veniendo talem impugnaui, exclusiua, L. 1. C. Quorum appell. non Recip. ibique BRUNNEM. n. 5. L. 13. §. 4. C. De Reind. & L. 23. §. 3. ff. De Appell. MEV. P. 5. Dec. 329. SCACCIA. De Appel. q. 17. n. 17. STRYCKIUS in Diss. de Malit. Coni. Desert. §. 42. & ad BRUNNEM. L. E. L. 2. c. 17. §. 27. ad verba, si redeat iuncto DN. ENGBRECHT. Ad Tit. ff. de Appell. §. 2. ibique all. MENOCH. Quod 3. hic culpa non careat desertor, intra totum fere septennium nil quicquam literarum ad Vxorem mitens, neque ipsi commoda vitae suppeditans subsidia, hincque iustam hanc mereatur supinae suae negligentiae poenam, ipsi, & non Vxori multo minus Secundo Marito nocituram. arg. L. Sine hereditaria 22. ff. De N. G. L. Ex duobus 27. in fin. eod. MENOCH. L. 2. de A. I. Q. Cas. 182. n. 48. & GRAVEIT. Consil. 696. n. Quodque 4. non sine scandalo Ecclesiae retractari videatur sententia Consistorialis, liberis posterioris Matrimonii hoc casu existituris illegitimis.

Contra vero senserunt Icti, post emanatam citationem Edictalem, latamque diuortii sententiam, demum in locum suorum Antecessum surrogati, dissolutionem posterioris matrimonii ex hisce vrgentes rationibus: Quod 1. prius matrimonium non fuerit legitime dissolutum: (a) Quia ad nudam Pastoris & Affinis relictæ Coniugis narrationem, partim suspectam, partim etiam

sub- & obreptitiam (celauerat enim supplicans, maritum bona Vxoris gratia, & cum praeuio ipsius consensu: cumque literis salui conductus publicis & publico attestato vitae bene haecenus peractae abiisse, datis interim ad Vxorem literis Lipsiae submissis; Falso vero narrauerat in libello supplici, ipsum pecuniae petendae causa Augustam Vindelicorum, ceu in Patriam abiisse suam, Vxore interim sua intra integrum quinquennium, sine vllis literis, domi relicta, frustra in locum commorationis & vitam absentis Mariti inquirente,) non citata; neque examinata Coniuge deserta, aut super qualitate desertionis, aut aliis hic necessariis circumstantiis, (de quibus fusius egimus ad §. praeced.) praepostere Edictalis decreta fuit Citatio. Quia (b) necessaria illa probatio diligentissimae praeuia Vxoris relictae inquisitionis, vbi nam terrarum absens degat, & an in coetu viuentium adhuc existat, ne quidem desiderata fuit a Consistorio; Multo minus vero, (c) vt doceret relicta, se absente Marito vitam vixisse honesta Coniuge dignam, ipsi ante emanatam edictalem Citationem iniunctum fuit: Quia (d) Citatio ante debitam in tempus absentiae inquisitionem praepropere ad nuda Pastoris narrata, etiam intra quinquennium adhuc emanauit, cum in casu praesumptae malitiae imprimis temporis diuturnitas, & maior quidem, quam in casu verae malitiae desideretur, per supra notata: Imo in genere hic requiratur, vt in causa malitiosae desertionis sat ardua, & criminali causae simili, KITZEL. Synops. Matrim. c. 10. theor. 17. DN. STRYK. de Desert. Malit. §. 32. caute, ac circumspecte agatur, nec nimio opere properetur, sed ante, quam deserta pars ad Processum admittatur, omnes circumstantiae, quam diligentissime ponderentur; CARPZ. I. E. L. 3. Def. 58. n. 2. 3. ARNIS. de Connub. c. 3. Sect. 6. n. 5. Tum ob graue praeiudicium, quod imminet matrimonio aequae, ac personis Coniugatis,

ingatis, tum etiam ob *criminales huius processus exitum, ceu poenam*, quam incurrit persona desertrix. MEV. P. 4. D. 7. n. 4. & S. STRYK, d. l. Quae (c) citatio Coburgum, & ad locum *Originis* absentis Mariti non fuit transmissa, ad quem hoc potissimum mitti debuisset casu, si deserta omni doli suspicione voluisset carere. II. Quod illis neglectis, quae ante decernendum Processum desertorium iuxta unius cuius loci statuta desiderantur, totus processus, sicque & sententia, prioris matrimonii dissolutoria, sit *ipso iure* nulla, hoc effectu, ut *secundum matrimonium* pro nullo declarandum, & priori Marito reduci Vxor sua sit restituenda. arg. L. 4. C. De Sent. Vid. in terminis STRYK. in Diss. de Nullit. Matrim. §. 7. in fin. SCHILTER. in Inst. Iur. Can. L. 2. Tit. 12. §. 5. III. Quod deficiente malitia vera vel praesumpta, non valeat sententia, ex capite malitiosae desertionis, prioris matrimonii dissolutoria: In hoc vero casu, sicuti veram malitiam excludunt sequentes circumstantiae: (a) Quod ex praenotio Vxoris consensu (b) palam cum literis salui conductus & (γ) publico optima vitae testamento (δ) ex probabili Coburgi publicum aliquod Informationis & integrorum natalium literarium documentum, (seinen Lehr- und Geburts-Brief) petiturus, peregre profectus sit, animumque non deserendi Vxorem (η) literis, Lipsiae ad Vxorem scriptis, satis clare manifestauerit: Ita a praesumptae malitiae suspicione se liberare paratus fuerit redux Maritus, eo, quod (a) domum, perpetrato ante dicto testimonio, remeaturus, in itinere inuitus vi in militiam lectus, inque Hungariam abductus, omni caruerit occasione exercendi cum Vxore sua deserta literarum commercium; (b) Quod omni se a militia liberandi inuigilauerit occasione istamque substitutione duorum aliorum tandem nactus, sine omni mora cunctatoria domum redierit, quodque illegitime emanata citatio Edictalis

talis ad eius notitiam deuenire haud potuerit. IV. Quod sententia, contra matrimonium lata, non transeat in rem iudicatam, *c. Rator. 7. X. de Re Iud. CARPZOV. P. 3. Dec. 246. n. 17. HEIG. P. 1. q. 40. n. 25. STRYK. in Not. ad BRVNNEMANNI I. E. L. 2. c. 7. §. 29. verb. si redeat post Desertionem, sed possit retractari, comperta veritate, & detecto errore. BRVCKNERVS in Dec. iur. Concl. Matrim. c. 18. n. 37. NICOLAI de Diuort. P. 2. c. 2. n. 52. GAIL. 1. obs. 112. ibique GRAEVEN. BEVST, de Connub. P. 2. c. 29. HILLIG. in Donell. L. 27. c. 7. lit. Q. & KITZEL. in Synops. Matrim. c. 16. theor. 31. V. Quod contumaci quidem denegetur remedium, sententiae impugnatiuum, nisi praesumptiue contumax habeat, quibus contumaciam suam purgare possit Ex Dn. STRYK. in Not. ad BRVNNEMANNI I. E. d. 1. IV, ceteroquin eueniret, omnis culpa exsortem Maritum, cessante licet iusta diuortii causa, (quae hic est animus deserendi Vxorem maliciosus,) priuari tamen legitima sua Vxore posse, sententia Consistorii parum legitima.*

Cum autem de sententia inter se conuenire haud potuerint *Domini Assesores*, missa sunt acta vna cum rationibus Vtrinque collatis, ad *Consistorium Pomeranum* Vnde pro praeferentia Posterioris Matrimonii sequens de 29. Dec. An. 1685. remissum est responsum informatorium: P.P. Solchen nach halten wir dafür, daß Supplicante zu Vermeidung alles Aergernisses, dahin zu bereden sey, daß Er sich des Anspruchs begeben, und anderweit, (jedoch auffer Landes) sich wieder verheyrathen möge, und wo er in Gütte sich darzu nicht wolle bewegen lassen, wäre er *ad euitandum magis scandalum*, und daß er selber in culpa, weilten er in so langer Zeit nicht einmahl geschrieben, und sich

feines

seines Weibes Zustandes erkündiget, auch daß er noch im Leben wäre, entdeckt, durch rechtliche Mittel darzu anzuhalten, &c.

§. XXXVIII.

Et iuxta huius responsi tenorem ex compromisso formata pro confirmando posteriori matrimonio est sententia, postque eius publicationem, priori Marito per Decretum de 5. Nou. 1687. data licentia, aliam sibi copulandi Vxorem: Quamquam haud defuerit ICTIS, quod adductis DOMINORVM THEOLOGORVM rationibus obmouere potuissent; Et quidem in genere Ad primam: Quod in rationibus ICTorum prima & seqq. satis deductum sit, ob defectum legitimæ Edictalis citationis, Processum Desertorium non fuisse legitimum, Van. de Nullit. Cap. de Nullit. ex defect. Citat. Sicque prius matrimonium parum legitime fuisse dissolutum, vid. all. in Rat. ICTorum. 4. In specie vero, Resp. ad Rat. secundam sub Lit. a. Non negari, non malitiosam ab initio, degenerare posse in malitiosam desertionem, modo tamen non adsint 1. validiores pro absente præsumptiones, animi in perpetuum deserendi Vxorem exclusivæ, vid. Rat. 3. ICTorum. 2. Modo (vt allegatus a DOMINIS THEOLOGIS BRVNEMANNVS cit. loc. accurate monet) ante omnia hoc casu deserta Vxor ad minimum iurato probauerit, se omni licet adhibita diligentia, rescire tamen haud potuisse, vbinam terrarum degat absens Maritus, ne, vt elegantissime notat CARPZOVIVS in T. E. P. 3. Def. 59. n. 5. forsitan Vxor malitiæ accusans Maritum, ipsamet existat malitiosa; iustam absentiae causam, vel scientiam, vbinam commoretur, callide dissimulans; & ne maritum dolosæ desertionis arguens Vxor, ipsamet potius spe diuitiarum, vel commodioris cum secundo Marito viuendi conditio-

H

nis

nis inescata, maritum deseruisse *dolose* videatur. Hanc vero in inquirendo Marito, nostro casu adhibuisse Vxorem solertiam, tantum abfuit, vt nequidem vnas *Coburgum* miserit literas, quorum tamen profectum esse maritum haud ignorabat. Immo, cum ne exacto quidem desuper iuramento, ad Edictalem tamen properauerit Consistorium Citationem, non legitime hic fuisse formatum Desertionis Processum, satis inde claret. Ad *lit. b.* responderi potest: Quae post Edictalem citationem, postquam latam sententiam demum superuenit scientia, vitium nullitatis, antea culpa Iudicis contractum, minime tollere; Et sufficere, Iudicem tempore decretae Edictalis Citationis ignorasse, an ne Vxor debito adhibito studio, cognoscere potuisset, aura vitali adhuc frui Maritum, eundemque *malitiose* haud abesse, sicque formam Processus Desertorii temere neglexisse Conistoriales. Ad *lit. C.* Respondetur: Explicationem d. *Novellae* &c. nondum ab omnibus approbari *!Cris*, cum plurimi *indistincte* eam allegent, inde probaturi, nullo casu contra absentem deuenire Consistorium posse ad decernendam edictalem citationem, diuortiumque concedendum, si Maritus relicta domi Vxore vel *consentiente*, vel ex *necessaria*, aut *probabili* abesse causa coeperit, vid. *all. Dires. §. 37.* Posito vero, *dicam* *Novellam* de illo tantum casu accipiendam esse, quo ob *mortem absentis* relicta ad nouas transire nuptias intendit, sufficere tamen nostro casu, ob defectum necessariorum, ad decernendam Edictalem Citationem circumstantiarum, malitiam absentis non praesumi, neque sine nullitatis vitio edictalem decerni potuisse citationem, multo minus vero ob *praesumptam* absentis *malitiam* transitum ad nouas Vxori concedendas fuisse nuptias. Ad *Lit. (a.) Resp.* Haec *in thesi* vtique esse vera; *in hypothesi* vero desiderari probationem, nostro in casu praesumptioni

tioni malitiosae desertionis fuisse locum, sicque dissol-
uendo prius matrimonium legitime processisse Iudicem.
vid. *rat. ICtorum 2. & 3.* Ad Lit. (3) iam responsum est,
per *rat. ICtorum 4. & 5.* quibus addi potest; Quod
sententia, ipso iure nulla, non abeat in rem iudicatam,
L. fin. C. de Sent. ex peric. recit. conualitura demum ex-
presso partium consensu, vel lapsu 30. annorum. MEV.
P. 3. Dec. 112. BRVNNEM. Proc. Ciu. c. 27. n. 67. Excell.
Dn. SCHÖPFF. in Synopf. ff. Tit. de Re iudic. n. 25. Ad
Rationem tertiam Resp. Quod remotissimo ab Vxore sua
disiunctus loco absens Maritus, literarum ipsa cum com-
mercium habere vix potuerit, ob simplicitatem non edoc-
tus, qua literae ratione recte perferri ad Vxorem potue-
rint, sicque ex earum omissione non statim ad praesump-
tam absentis mariti malitiam inferendum esse, cum fatua
quaecunque causa dolum elidat ipsaque *Nouella 117. c. 11.*
ibi: licet nec literas, nec responsum aliquod a suis maritis, sus-
ceperint, hanc malitiae praesumptionem ex sola litera-
rum omissione non admitat; qua sine nullam esse sen-
tentiam, prioris matrimonii dissolutoriam, in confesso
est apud omnes ICtos. Addi potest praeterea, quod
ipse Iudex Extraneus Maritum a malitia videatur si non
plane absoluisse, tamen ad minimum in imputanda ipsi
culpa sibi reapse tacite contraxisse, dum in Responso ipsi
non tantum ad alia vota transitum concessit, sed & nul-
lam plane dictitavit poenam, cum tamen expediti iuris
sit, *malitioso Desertori* non nisi aegre, & illis tantum in
casibus, in quibus ipsi adultero licentia aliud contrahendi
matrimonium conceditur, cum praevia dispensatione Ma-
gistratus Ecclesiastici, sub certa multa, & absque solemnibus
permitti, GERHARD. *de Coni. §. 622. CARPZOV. L. 3. Def.*
71. STRYCK. de Def. Malit. §. 44. vt aliam sibi quaerat
thori sociam, ob crimen *malitiosae desertionis* in Saxonia
cetero-

ceteroquin fustigando, CARPZ. L. 3. Def. 56. n. 6. NICOL. de Diuort. P. 2. c. 2. n. 36. seqq. alibi vero sine praevia fustigatione in perpetuum exilium mittendo. BRVNEM. in I. E. L. 2. c. 17. §. 27. in fin. & STRYK. in Diss. de Malit. Desert. §. 43. Ad Vltimam rationem Resp. 1. Scandali huius causam non esse Maritum, sed ipsum Magistratum Ecclesiasticum, praepropere procedentem. 2. Plus scandali inde propullulare, quod sine iusta diuortii causa prior Maritus sua carere debeat Vxore, quam ipsi legitime iunctam homo ab indissolubili vinculo illegitime liberare non debet. Matth. 19. v. 6. MEV. P. 4. Dec. 7. n. 3. 3. Iuri aduersum esse, natos interim ex hoc matrimonio liberos esse illegitimos. Videantur dicta supra §. 27.

§. XXXIX.

Sed, quid hoc casu iuris est, quo ob praesumptam malitiosam ex postfacto desertionem, praeiudicio legitimo Processu Desertorio, dissolutum est prius matrimonium, Marito postea reuerso liquido probare valente, se vinculis detentum, vel omni prorsus, literas ad Vxorem relictam dandi destitutum occasione, statum suum ipsi notum facere non potuisse, Vxoremque suam, alteri interim nuptam repetente? Est, fateor, casus hic difficilior, cum pro secundi Matrimonii Praeferentia potissimum militet, quod prius legitime semel sit dissolutum, indeque Vxori ius quaesitum, aliud absque metu dissolutionis, & retractationis valide ineundi matrimonium. 2. Quod Secundus Maritus nullius culpa reus sit, cum autoritate iudiciali confusus, ad consortium connubiale admiserit Vxorem, a primo marito legitime separatam. 3. Quod Regula Secunda supra §. 33. tradita, hanc sententiam egregie confirmet. Contra vero Praeferentiam prio-

prioris Matrimonii & Mariti suadere videtur, quod
 1. hic cesset omnis legitima prius matrimonium dissoluen-
 di causa, cum ira ex causa iusta ab initio absens, & con-
 tra suam ex postfacto detentus voluntatem, nec in vera,
 nec in praesumpta haereat malitia, carens & culpa omni,
 commodaque ad relictam scribendi occasione: Sinè le-
 gitima vero causa facta matrimonii dissolutio utique est
 retractanda. 2. Quod, licet culpa iudicis legitime pro-
 cedentis, itemque & novorum nuptorum cesset plane
 omnis, sicque stricto iure sententia, prioris matrimonii dis-
 solutoria, omnino valeat, non deficiat hic tamen iusta
 dictam sententiam retractandi causa, sc. facta elisio prae-
 sumptae absentis malitiae, qua sola iudicis nitebatur senten-
 tia, sublato fundamento, non amplius valitura,
 3. Quod per supra §. 38. dicta, sententia contra matrimo-
 nium lata non abeat in rem iudicatam, sed cognita veri-
 tate, possit ac debeat retractari. Et hisce, motus rationi-
 bus pro praeserentia prioris Mariti iudicandum esse autu-
 mo: Non obstanti ratione dubitandi prima. Resp. enim
 est. Hanc procedere, nisi prior Maritus, se liquido ab
 omni Malitia purgauerit: Hoc enim casu iusta quidem,
 sed iniqua tamen est sententia, prioris matrimonii dissolu-
 toria, ex acq̄uitate corrigenda, expiraturō iure, quod ex
 illa Vxori secundum stricti iuris regulas erat quaesitum.
 Ad rationem dubitandi secundam Resp. Neque ob cul-
 pam novorum nuptorum posterius rescindi matrimonium,
 sed ob defectum malitiosae defertionis, praesumptione mali-
 tiae a reduce Marito legitime elisa. Ad Regulam §. 33.
 traditam Resp. Illius hanc esse limitationem: Nisi Re-
 dux prior Maritus praesumptiuam defertionis malitiam li-
 quido purgauerit. Quanquam non diffitear, oppido
 periculosum hoc casu esse, ob praesumptam absentis ma-

litiam legitime ab ipso separatam sibi connubio quaerere Vxorem.

§. XLI.

Illud minime est praetereundum: Marito sc. absente hoc, alioque simili casu, a reditu suo, non adfuisse deferendi animum, probaturo, Iudicem Ecclesiasticum, ne vel *priori*, primarum nuptiarum, minus recte rescissarum validitatem accerrime vrgenti, Vid. CARPZ. *S. 3. P. 58. n. 5.* vel *posteriori* marito, se possessione, Praetoris autoritate, *L. 11. ff. de A. P.* sicque bona fide adepti, *L. 137. ff. de. R. I. tuenti*, iniqua inferatur conditio, prouida prospicere cura oportere, vt Vxor alteri interim nupta, ad exemplum sponsae, duobus de eius matrimonio lite contententibus, pendente processu, in tuto loco apud Matronam honestam interim custodienda, *c. 14. X. de Sponsal. GAIL. 1. th. 122. n. 19.* sequestretur. *c. 10. X. de iud. in fin. Vid. STRYK. in Diss. de Decreto Interimistico C. 2. n. 117. inibique all. IOAN. CORAS. in Arrest. THOLOSAN. in casu supra recensito Memorabili matrim. inter Bertrandam & Martinum de Guerrae Annat. 20. & seqq. Confer. FOIAN. de Seque. L. 2. c. 34. n. 3. & 4.* Posteriori marito ad alendam interim Vxorem litigiosam condemnando. *STRYK. d. l. n. 119.*

§. XLII.

Haec sunt, LECTOR BENEVOLE, quae pro ingenii modulo, proque temporis, sumptuum, ac instituti ratione, circa hunc rariorem iuris articulum, a nemine hactenus, quantum ego quidem noui, sub incudem *Dissertationis* vocatum, a paucis vero parca manu, & leui brachio expeditum, & a plerisque vix summo digito tactum, qualiscunque speciminis Academici loco, TIBI exhi.

exhibere apud animum meum constitui: In cuius elaboratione si me hallucinantem deprehenderis, id facile ignosces aetati adhuc iuuenili, meliora docentem prompto obsequio secuturae. Tibi vero, ALME DEVS. pro praestito adiutorio submississimas deuoto pectore nuncupo gratias, omniaque porro molimina mea Clementissimae, ac Paternae Tuae Directioni vnice committo.

COROLLARIA.

I.

Praestantiorē in integro iure nostro vix reperiri Titulum illo, qui in Codice est, DE PRAEBENDO SALARIO, facile concedo; Sed nec dissimulo, malo omnino omine Legem eius vnicam incipere: NVLLI TRIBVATVR SALARIVM: Hinc, quibus debetur Salarium, misere saepius conquestos memini: Hic plus esse in Rubro, quam in Nigro, & si vnquam in aliis, hic certe claudicare argumentum, a Rubro ad Nigrum, in Scholis alias frequentissimum.

II.

Meam non inuita iurisprudētia vrgēt hereditatem, qui mihi neque ex pacto, neque ex testamento heres est, propriis etiam liberis praefereendus, nullo mihi licet sanguinis vinculo nexus sit. vid. Aurb. Liberi C. de Episcopali Audient. ibique ERVN-
NEM.

NEM. & STRYK. *de S. ab I. Disp. 12. c. 2. §. 29.* Vtut ceteroquin tria tantum deferendae haereditatis fundamenta, sc. 1. *Pactum cum defuncto* aut illo deficiente, 2. *Testatam eius voluntatem*, aut hac etiam cessante, 3. *legem, sanguinis vinculum in vocandis desiderantem*, hodie Doctores agnoscant. Vid. MASCVLVS *de Success. Conuent. Membr. Class. 1. Concl. 1. Lit. B. & KLOCK. Tom. 3. Conf. 102. n. 130.*

III.

Ad denegandam Fratri, qua exheredato, paternam haereditatem, non sufficit, Fratres probare posse, excludendum admisisse causam, exheredationis fulmine dignam, nisi ex hac causa ipse Pater *expresse* ingratum exheredauerit filium; MEV. *P. 4. Dec. 133.* STRYK. *de S. ab I. Disp. 12. c. 2. §. 28. seq.* Recte tamen excludunt liberi Patris, *sine testamento* mortui, Fratrem illo casu, quo hic illum testari prohibuit, licet ita *ex hac causa* *expresse* a Patre non sit exheredatus. vid. STRYK. *d. l. iung.* HOPP. *ad §. 5. l. de Exhered. Liber.*

IV.

Qui leuat manum Patrem percussurus, si eundem actualiter non percusserit, exheredari a Patre non potest. *Illustr. RHETZ. in Medit. Academ. 14. Posit. 21.* licet ceteroquin leuans manum tantum aduersus aliquem, quasi verberaturus, iniuriarum reus sit. *L. 15. §. 1. ff. de iniuriis.* Recte tamen a Patre

Patre exheredatur, qui ipsi *venenum malum* miscuit, vtut Pater venenato cibo vesci noluerit. *Nou. 115. c. 3. §. 5.* Vt hinc *solus conatus sufficiat, & non sufficiat* ad iustam liberorum exheredationem.

V.

Legitimam *viuis Parentibus* non deberi liberis, expediti quidem iuris est. *L. 1. §. si impuberes ff. de Coll. bonor. L. Cum quaeritur 6. C. de inoff. test. inibique BRUNNEM. CARPZ. P. 3. C. 12. D. 10.* Iudaeus tamen filiae, ad Christianismum conuersae, *viuis* legitimam dare compellitur. *Vid. praeter all. Dd. Illustr. Dn. LYNCKER. in Analect. ad STRVV. Ex. 14. th. 42.*

VI.

Qui *inuitae Osculum Virgini* rapit, *iniuriarum* tenetur, STRAVCH. *Ex. Iust. 19. th. 14.* etiam *extraordinarie* puniendus: STRYK. *de Iure Senf. Disp. 7. c. 5. n. 13.* Sed & qui *volenti Domini Vxori* osculum dedit, *luxuriosum*, feudo priuari potest. *i. F. 5. STRYK. in. E. I. F. c. 23. q. 15. & in Tr. de S. I. Diff. 7. c. fin. ibique allegat. MENOCH. BORCHOLT. & MATTH. de AFFLICT.*

VII.

Frustra sibi promittit Aduocatus *actionem mandati* ad praestandam multam, in quam a iudice condemnatus est, aduersus suum Principalem, cuius instinctu, & mandato aduersarium contra *L. 6. C. de Postul.* conuictis excepit, ac scommata scriptis inseruit suis, etiamsi ipsi hoc nomine indemnitas *expressè* promissa sit, *arg. L. 26. ff. de V. O. L. 5. C. de LL. & §. 7. I. Mandat.* cautius iuxta Excell. Dn. STYKYIYM *in Tr. de Caut. Contr. S. 1. c. 3. §. fin.*

I

sibi

fibi prospecturus, si tantum sibi praenumerari curauerit, quantum probabiliter multae nomine ipsi exsoluendum: *arg. L. 2. § 3. ff. de Condict. ob. turp. causam L. 5. C. eod. Conf. Id. in Dissert. de Mandat. delinquendi Cap. 1. §. 15.* At vereor, nec haec ex illarum numero cautela fit, quae *temporaliter* quidem saluant, *aeternum* vero damnant, intempestiue cauto Aduocato promeritam suae nequitiae poenam, bonorumque iacturam callide effugiendo, miserae suae *animae* dispendium irreparabile incaute incur-
suro.

VIII.

Quaquam iuris decantati sit: Delictum quoad *Mandantem* impunibile, nec in *Mandatario* puniri posse, Bartol. *ad L. 19. §. 1. ff. ad L. Iul. de Adult.* Ad mandatum tamen *Patris* filiam, & *Adulterum* in adulterio deprehensos, *occidens*, recte punitur, *ipse* licet *Pater* occidens impunitus abeat. *L. 23. § 24. ff. ad L. Iul. de Adulter.* Vt hinc duo cum faciunt idem, non fit idem. Vide tamen. *L. 4. C. Ad L. Iul. de Adult.*

IX.

Non placet M. GROTHII sententia, *L. 2. c. 6. §. 11. de I. B. & P. Principi in Bonis Domaniatibus ius fructuario maius denegantis*: Vtut enim haud diffitear, *Domania* in *Reip.* esse *patrimonio*, & citra *publicam necessitatem* eadem alienantem *Principem*, sua *Principatus* viscera euiscerare, *propriamque Dignitatem* destruere non inepte dici a BRVCKMANNO *de Regal. §. soluta potestas n. 2. c. 4. Effat. 6. n. 27. SEIDEL. de Sac. Dom. ius Assert. 10. STRYK. in Diss. de Saluo*

Salvo iure Princip. c. 1. n. 28. nil valide tamen inde ad denegandam Principi in Domanalibus proprietatem inferri facile largietur, qui Maritum fundi dotalis ideo destitui proprietate, frustra asseri haud inficiabitur, quod idem in *Vxor. Patrim. sit, L. 3. §. 5. ff. de Min.* Legeque Iulia abs marito alienari prohibeatur *L. 4. ff. de fund. dot. L. Vn. §. 15. C. de R. V. A.* Subscribo ergo ZIEGLERO in *Notis ad d. Grotii loc.* Principi in his bonis plus iuris tribuenti, quam nudo usufructuario; nec quicquam ambigo, sine omni absurditatis nota ipsam horum Bonorum Proprietarium appellari posse, cum omnia, quae sunt Reip. recte etiam ipsius Principis esse dicantur.

X.

Priivilegium, quod in Reccessu Imperii de Anno 1500. Rubr. von Ueberflüssigkeit der Kleider in verbis: die von Adel, so es Ritter oder Doctores sind, sollen kein gülden Stüch tragen, doch sell er ihnen zu Wämbsern zu tragen unverbotten seyn. Item in Reform. Polit. de Anno 1540. 1578. sub. Tit. von Doctoren verb. Dergleichen sollen und mögen die Doctores, und ihre Weiber, auch Kleider Geschmuck und Ketten, güldene Ringe und anders ihrem Stande, und Freyheit gemäß tragen. Doctoribus tribuitur, ad *Theologiae Doctores* simplici interpretatione extendi non posse, reor, quorum tamen *Praecedentiae ac Dignitati* inde nil quicquam decedit, quam optime conseruant, se in vestitu Reformationi Politicae de Anno 1577. Tit. 14. §. Wir setzen, ordnen, und wollen auch insonders, daß alle Erzbischoffe, ihre geistliche darzu anhalten, daß sie sich in ihren Kleidungen in Kirchen und auf den Gassen als ihrem Stande nach wohl geziemet, wie denn

die geistl. Rechte und Ehrbarkeit das erfordert, ehrbarlich, züchtiglich und Geistl. trager, und halten, und alle NB. unziemliche Ködlichkeit, und weltl. Libbigkeit, in Kleidungen abstellen, & *Moribus cuiuscunque loci conformantes, omnemque novitatem angue, seu peste peius fugientes.*

XI.

Ex eodem Imperii Recessu de Anno 1500. Rubro: von überflüssigkeit der Kleider: verb. die von Adel, so Ritter NB. oder Doctores sind, satis apricatur, *gente Nobiles Doctoris gradum non fastidiisse olim, quo obfascari, natalium splendorem hodie multi falso opinantur. Georgio Fiscello similes, quem antea Doctorem, a se iam Equitem auratum creatum. maximo pere hesitantem, an Doctoribus in vno, an vero Equitibus in alio se loco adiungeret. tandemque, relicto Doctorum ordine, ad Equites se conferentem Sigismundum Imperatorem ita allocutum fuisse: STVLTE AGIS, QVI LITERIS MILITIAM PRAEFERS. Nam ego MILITES vna die mille fecerim, DOCTORVM mille annis vnum non fecerim. memorix prodiderunt. FREHER. ad Petr. de Andlo L. 2. de Imp. Rom. c. 13. fin. IACOB. ANDR. CRYSIVS. de Praeced. c. 31. n. 87.*

XII.

Qui sub conditione *praeterita* alicui iniuriam infert, v. g. Wo du dich, oder jenes zu meiner Beschimpffung gesaget hast, so hast du es als ein Et cetera geredet, iniuriarum reus est, conditione illa iam existente, HARPRECHT. *ad §. 1. ff. de Injur. n. 147. ZOESIVS ad L. 100. de V. O. & BOCFER. Class. 4. Disp. 4. th. 28. ad Lit. D. Edit. 2. Qui vero sub conditione in futurum tempus collata iniurias profert. v. g. Wirst du dieses, oder jenes zu meiner Beschimpffung mir nachreden, so werde ich dich vor einen & cetera halten, statim iniuriarum conueniri nequit. CARPZ. Decis. 35. n. 5. seq.*

FINIS.

ULB Halle
004 592 93X

3

Mus A + M

WMA

1271.

IOHANNIS KLEINII

I. V. D. ET PANDECT. P. P. SERENISSIMI PRINCIPIS MEGAP.
CONSILIARII INTIMI, NEC NON CANCELLARIAE
IVSTITIAE, AC CONSISTORII DVCALIS DIRECTORIS
ATQVE ACAD. PATRIAE RECTORIS

COMMENTATIO IVRIDICA
DE

PRAEFERENTIA MATRIMONII IN CONCVRSV DVORVM

Wer von beyden in Rechten den Vor-
zug habe, da sein Ehegatte sich an zween
zugleich verheyrathet hat?

I E N A E
EX OFFICINA SCHILLIANA MDCCXLIII.

Best 169
19

Reg. d. gloss

